

بانک

د افغانستان بانک خپرونه، څلورم کال، شپږ څلویښتمه گڼه د ۱۳۹۰ کال د وری میاشت

۱۳۹۰
حمل

د افغانستان بانک لومړی مرستیال ښاغلی محب الله صافی او د کنړ ولایت والی ښاغلی فضل الله واحدی:

"د افغانستان بانک چې د دولت مرکزي بانک دی، د پیسو د چاپولو، خپرولو او د پولي سیاست چارې تر سره کوي، مکلف دی، تر څو د هېواد په ګوډ ګوډ کې بانکي خدمتونه د سوداګریزو بانکونو له لارې ګرانو هېوادوالو ته ورسوي. خو دا یو څرګند حقیقت دی چې بانک یوازې د پیسو ځای نه، بلکې بانک د یو هېواد هویت ثابتوي، پیسې په نړیواله کچه د یو هېواد د هویت ښکارندوي کوي، نو له همدې امله د افغانیو په دود او ترویج او د مرکزي بانک د پالیسیو د پلي کولو په برخه کې زموږ همکاري د لا زیاتو بریاوو لامل کیدای شي."

د دې ګڼې مطالب

په کنړ ولایت کې د افغانستان بانک نوې ودانۍ پرانیستل شوه

خصوصی سازی

۲۹ حوت آخرین مهلت برای برنامه های قرعه کشی و یا لاتری در بانکها

د افغانستان بانک قانون

پیشرفت های اقتصادی کشور در سال ۱۳۸۹

د افغانستان د ملي شتمنی په خوندي ساتلو کې د ښاغلي عسکريزې میرانه

نکاتې مهم و اثر گذار برای جلوگیری از فرسایش زود هنگام بانکونها

باندینۍ پانګه اچونه او د هغې اغیزې په اقتصاد باندې

اقتصاد مستقل و وابسته

مفهوم و اهمیت اداره

د هېواد په د ننه کې د لویو اقتصادي لارو تاریخچه

رفاه اقتصادی چگونه بوجود میآید؟

BANK بانک

صاحب امتیاز: د افغانستان بانک

مدیر مسوول: محمد کبیر کاووسی

گزارشگران: عبداللطیف بایانی و عبدالحفیظ شاهین

دیزاین: عبدالقیوم رووف ارغند

فوتو راپورتر: زیرک ملیا

همکار تخنیکي: یما عفیف

ترجمه: شفیق الله بارز و عین الله عیان

آدرس د افغانستان بانک

آمریت عمومی اسناد و ارتباط

تلیفون: ۰۰۹۳۲۰۲۱۰۳۸۱۵ / ۲۱۰۴۷۶۱

فکس: ۰۰۹۳۲۰۲۱۰۰۳۰۵

پست الکترونیکی: magazine@centralbank.gov.af

صفحه الکترونیکی: www.centralbank.gov.af

ګامی دیگر در راستای

شفافیت بیشتر بانکداری

اگر چه سیستم بانکداری افغانستان با مقایسه به کشور های پیشرفته دنیا سابقه طولانی ندارد و این سیستم قبل از سال ۱۳۸۱ از هم پاشیده بود و سیر پیشرفت و ترقی نظام بانکداری کشور بعد از سال ۱۳۸۱ آغاز شد، یعنی اساس تحولات بزرگ در سیستم بانکی افغانستان گذاشته شد. قانون بانکداری و قانون د افغانستان بانک سیستم بانکی افغانستان را از نظر شکل و محتوا کاملاً تغییر داد و زمینه انکشاف نظام بانکداری با در نظر داشت معیار های ملی و بین المللی مساعد شد. چون بانکهای نو بنیاد تجارتي بخاطر جلب مشترکین و اعتماد آنها مبنی بر ارتباط و پذیرش خدمات و محصولات جدید بانکی در جستجوی راههای جدید بودند از اینرو به مشتریان حساباتی چون: بخت حساب، قسمت حساب، خوش نصیب، حساب خاص متعلم و از این دست برنامه های قرعه کشی را، راه اندازی کردند که برای مدتی ادامه یافت و در بدو امر مورد استقبال گرم و بیسابقه مردم قرار گرفت. د افغانستان بانک تا مدتی برای اینکه مردم با بانکها با علاقمندی ارتباط بر قرار کرده و فرهنگ ارتباط با بانکها، منحصی یک پدیده پذیرفته شده زندگی اجتماعی، ترویج یابد. در مقابل حسابات قرعه اندازی عکس العملی از خود نشان نداد اما وقتی نظام بانکداری با گامهای استوار در راه توسعه و انکشاف بر داشت و شاهراه ترقی و پیشرفت را درین راستا پیمود دیگر ضرورتی برای فعال بودن این حسابات احساس میشد از اینرو شورای عالی د افغانستان بانک تصمیم گرفت که به حسابات قرعه کشی پایان دهد زیرا نظام بانکی افغانستان حالا کاملاً سرتاسری شده و در تمام ولایات و قرا و قصبات دور دست کشور شاخه و نمایندگی دارد که برای مردم خدمات بهتر و ارزنده بانکی را ارایه می نمایند. در هر حال مردم ما با سیستم بانکداری آشنائی پیدانموده و زندگی اقتصادی شان با نظام بانکداری پیوند خورده است. هموطنان ما میتوانند از سایر حسابات بانکی بویژه بانکداری اسلامی که در همه بانکها بخش های ویژه خود را دارد، استفاده نمایند. بنا بر فیصله شورای عالی، بلند ترین مقام با صلاحیت د افغانستان بانک از آخر سال ۱۳۸۹، منعبد بانکها نمی توانند فعالیت حسابات قرعه کشی را فعال نگهدارند. ●

په کنړ ولايت کې د افغانستان بانک نوې ودانۍ پرانيستل شوه

د روان کال د وري د مياشتې په ۱۴ نېټه د يکشنبې په ورځ د افغانستان بانک د نمايندگۍ نوې ودانۍ په کنړ ولايت کې پرانيستل شوه. په دې غونډه کې چې په همدې مناسبت د يادې شوې نمايندگۍ په تالار کې د افغانستان بانک د لومړي مرستيال ښاغلي محب الله صافي، د کنړ ولايت د والي ښاغلي فضل الله واحدي، د کنړ ولايت د ولسي جرگې استازو، د دې ولايت د ولايتي شورا رئيس، غړو او د دولتي دفترونو رئيسانو، د ديارتمتوونو يو شمېر آمرينو، د نمايندگۍ مدير د افغانستان بانک د ختيځ زون يو شمېر کارکوونکو او د هغه ولايت گڼ شمېر خلکو په گډون جوړه شوې وه. په سر کې په کنړ ولايت کې د افغانستان بانک د نمايندگۍ مدير الحاج حضرت خان د خپلو خبرو په ترڅ کې داسې وويل:

ظرفيتونه چې پدې ودانۍ کې شته، د نورو ولايتونو د ودانيو سره يو څه توپير لري، هغه دا چې دا ودانۍ د انټرنېټ له بشپړ سيستم څخه برخمنه ده، نه يوازې انټرنېټ بلکې په راتلونکي کې که چېرې اړتيا وليدل شي نو له نورو عصري سيستمونو څخه هم کولای شي چې کار واخلي، چې بنسټيز لامل يې د لسو کلونو په اوږدو کې د دوو سکتورونو ډيره وده ده، چې يو يې د مخابراتو سکتور او بل يې د بانک سکتور دی، بانکي سکتور دولس بانکونه لري چې ښايي د دې دولسو بانکونو څخه کم تر کمه شپږ يا اووه بانکونه يې په راتلونکي کې کنړ ته راشي د دوي ټولو د ښه خدمت لپاره د افغانستان بانک (د دولت مرکزي بانک) چې د پيسو د چاپولو او د پولي سياست چارې پر غاړه لري، مجبور او مکلف دی، ترڅو دغه ظرفيتونه او اسانتياوې دلته هم ولري که دا د بشري زيرمو له پلوه وي او که د ودانۍ له پلوه وي او که د تکنالوژۍ په برخه کې وي، له همدې امله د دې ټولو شيانو په پام کې نيولو سره د دې ودانۍ بنسټ کېښودل شو. له وخت څخه په استفادې غواړم چې يو څو خبرې د کنړ ولايت نه بلکې د ټول افغانستان په شمول چې اکثراً د رسنيو له لارې اوريدل کېږي، وکړم. نو غوښتنه مې د ولايت له رهبرۍ او له خپلو هېوادوالو او دوستانو څخه دا ده چې خپل پام ځينې اړينو او مهمو شيانو ته را جلب کړي. لومړۍ غوښتنه مې د افغاني دود او ترويج دی. بنسټيز کار د بانک يوازې دا ندی چې پيسې راټولې کړي او په خزانه کې ځای پر ځای کړي، د بانک مهم او بنسټيز رول د داسې پاليسيو او اسانتياوو څخه کار اخيستل دي، ترڅو افغانۍ د ملي هويت په توگه ثابته کړي، که چېرې عملي بڼه يې وگورو نو په بازار کې نور(پردي) اسعار په گړدښت کې دي، يو وخت زموږ افغانۍ د گاونډيو هېوادونو په پرتله ډېرې بې ارزښته وې خو له نيکه مرغه اوس مهال افغانۍ د نورو اسعارو پر وړاندې با ثباته کرنسي دی د تېرو لسو کلونو په دوران کې که موږ وينو چې د افغاني نوسانات د نورو اسعارو په پرتله د سيمي په کچه ثابته پاتې ده، نو بڼه دا د دولت دنده نده چې والي صاحب، د افغانستان بانک، څارنوالي، ملي امنيت او يا د قوماندان امنې کوم نفر موجود وي او په خلکو فشار راوړي ترڅو د کلدارو يا نورو بهرنيو اسعارو څخه استفاده ونه کړي. دا يوازې او يوازې زموږ مسؤوليت دی، که چېرې موږ د دې وطن دعوه کوو او دلته د اوسيدو حق غواړو نو

ډېر د خوښۍ ځای دی چې د بيا رغونو او پرمختيايي پروژو د پلي کولو په لړ کې موږ د افغانستان بانک د کنړ ولايت نمايندگۍ چې کار يې بشپړ شوی دی، رسماً پرانېزو. چې له دې وړاندې موږ د کم ځای له امله په ډېرو ستونزو اخته ؤ چې له همدې کبله زمونږه کارکوونکو، امنيتي کسانو او مشرانو هم له ډېرو ستونزو څخه سر ټکاوه، له نيکه مرغه اوس مهال د الله په فضل زمونږه ټولې هغه ستونزې چې مخکې مو درلودلې، له منځه ولاړې. وروسته د افغانستان بانک لومړي مرستيال ښاغلي محب الله صافي په خپل وار داسې وويل: زه ډېر خوشحاله يم چې تاسو ټول له موږ سره د افغانستان بانک د کونړ ولايت د نوې نمايندگۍ د ودانۍ د پرانېستلو په مراسمو کې گډون کړی دی.

دا يو داسې پروژه نه ده چې کوم ډونر (Donor) راشي او د افغانستان بانک نمايندگۍ جوړه کړي. الحمدلله دا بودجه د افغانستان بانک ده، چې ټوليزه بودجه يې نږدې لس مليونه افغانۍ ته رسېږي، کومې اسانتياوې او

مخې، د بانکدارۍ د قانون، د پیسو د منځلو او د تروریزم د تمویل پر ضد د قانون پر بنسټ صرافان مجبور او مکلف دي تر څو جواز واخلي ولي، د دې آسانتیاوو د ترلاسه کولو لپاره دوی کولای شي چې د افغانستان بانک له نمایندګۍ سره اړیکه ونیسي، اړتیا نشته چې دوی کابل ته راشي، ځکه د تروریزم لپاره د پیسو د تمویل بنسټیزه لاره لا بنده ندی، مونږ دا نه وایو چې صرافان دې ګټه ونکړي، ګټه دې وکړي، خو مشروع، لاره او مدرک یې باید واضح وي چې دا پیسې له کومه مدرک راځي او چیرته ځي، نو بناءً صرافان باید د افغانستان بانک څخه جوازونه واخلي چې دا د قانون یو ماده او هم بنسټیزه اړتیا ده.

ورپسې د کنړ ولایت والي بناغلي فضل الله واحدي په هغه ولایت کې د بانکونو د نمایندګیو د اړتیا په هکله د خپلو خبرو په ترڅ کې داسې وویل: دا یو څرګند حقیقت دی چې

او پنځه څلویښتو تر منځ وي نو ثابته کرنسي دی، نو غوښتنه مې دا ده چې د افغانستان سره مرسته وکړئ دا پروسه ستاسو په همکارۍ سره روانه او بریالۍ کېدای شي.

دویمه خبره د کنړ په شمول د افغانستان په اکثر و لایتو کې د نوو او زړو پیسیو ده، چې په کنړ کې زړې او مندرسې پیسې که له بانکونو سره دي او که له خلکو سره دي وایي چې د افغانستان بانک هغه پیسې نه اخلي، زه تاسو ته ډاډ درکوم چې هر ډول زړې او شلېدلې پیسې به مو د افغانستان بانک هغه صرافان چې دلته جواز لري او همدارنګه ټول سوداګریز بانکونه مسؤول او مکلف دي تر څو ستاسو زړې او شلېدلې پیسې واخلي، په دې برخه کې هیڅ ستونزه نشته او که چېرې څوک ستونزه پیدا کوي، هغه به د هغه شخصي عمل وي، په بانک او یا کوم بل ارګان پورې اړه نه لري.

دریمه مسئله د صرافانو ده، د نوي قانون له

د خپل ملي هویت څخه باید دفاع وکړو. خو زما غوښتنه په ځانګړې توګه د کنړ ولایت له خلکو څخه نه دی چې دې برخې ته پاملرنه وکړي، بلکې له ټولو هېوادوالو څخه دی چې د افغانی د ترویج لپاره کار وکړي ترڅو د خپل هېواد ملي هویت خوندي وساتي. که څه هم دا پوښتنه راولاړېږي او ډېری ورونه فکر کوي چې دا پوښتنه صحیح نه دی او هغه دا دی چې لوی سوداګر ولې دا کار نه کوي. لوی سوداګر واردات کوي او مونږ مجبوروي ترڅو یو استهلاکي هېواد اوسو په اوسني وخت کې یو استهلاکي هېواد باید د بل هېواد یا ګاونډي هېواد څخه اړین توکي چې خلک ورته اړتیا لري راوړي، نو اوس د هغوي خوښه ده چې د خپلې پیسې اخلي او که نړیوالې منل شوې پیسې اخلي، د بېلګې په توګه مونږ له پاکستان څخه مال راوړو دوی له مونږ څخه یا کلدارې غواړي او یا ډالر که د افغانۍ ټول نوسانات د پنځوسو

ښاغلی میا حسن عالم او د غونډې یو شمېر ګډونوالو د بانکدارۍ د ارزښت او په کنړ ولایت کې د بانکونو د نمایندګیو د اړتیا په هکله هر اړخیزې خبرې وکړې.

په پای کې په کنړ ولایت کې د افغانستان بانک د نوې نمایندګۍ ودانۍ د ښاغلي محب الله صافي او د هغه ولایت د والي ښاغلي فضل الله واحدي لخوا د پټۍ په پرېکولو سره پرانیستل شوه. د افغانستان بانک د خدماتو د عمومي مدیر انجنیر عبدالصمد یادګاري په وینا یاده شوې ودانۍ د ۱۰۸۰ مترو مربع په مساحت سره په دوو پوړیو کې په پاڅه او اساسي ډول د ۹ ډوله اداري دفترونو، د صرافي د غروفو، د سالون او د خزاندارۍ د کلک ځای په لرلو سره د لس میاشتو په موده کې د افغانستان بانک له بودجې څخه د لس ملیونو افغانیو په لګښت د اکرام صافي ودانیز شرکت لخوا جوړ او ګټې اخیستنې ته چمتو شو. ●

بانک یوازې د پیسو ځای نه دی، بانک د یو هېواد هویت ثابتوي، پیسې په نړیواله کچه د یو هېواد هویت ښکاره کوي، نو د دې لپاره څه پکار دي، زموږ هر اړخیزه همکاري او د بانک د پالیسیو د پلي کولو لپاره له زمینې جوړونې سره همکاري وکړو، هغه ځکه چې موږ د افغانیو په هکله یادونه وکړه د دې لپاره د کونړ په ولایت کې موږ یو کمیسیون جوړ کړ چې د افغانۍ د دودولو په برخه کې کار وکړي، ځکه افغانۍ زموږ هویت دی او په سیمه کې د افغانۍ د ثبات او ارزښت لامل هم د بانک د پوهو مسلکي غړو د کارکردګۍ پایله ده چې موږه او تاسو یې دې پورې ته رسولې یو. زموږ بانکي سیستم ډېر پرمختللی دی او په ځانګړې توګه بانکي سیستم د کونړ خلکو لپاره ډیرې آسانتیاوې برابرې کړي دي او د فساد مخه یې نیولې ده دا د خوشحالی ځای دی چې پیسې مو خپلې، ځمکه مو خپله، نقشه مو خپله، انجنیران مو خپل او په پای کې موږ وتوانېدو چې د کونړ د نمایندګۍ نوې ودانۍ هم په عصري بڼه جوړه او ګټې اخیستنې ته یې چمتو کړو. همدارنګه د افغانستان د ولسي جرګې استازي ښاغلی شهزاده شاهد، د ولایتي شورا رئیس

خصوصی سازی (Privatization)

مؤسسات و تصدیها، ایجاد شرایط رقابت کامل و حذف مقررات دست و پا گیر دولتی را نیز از جمله مفاهیم خصوصی سازی دانست. با در نظر گرفتن این مفاهیم میتوان یک تعریف مشترک و کلی از واژه خصوصی سازی ارائه کرد: خصوصی سازی روندی است که طی آن کارائی میکانیزم بازار، حیات دوباره پیدا میکند و عملکرد فعالیت اقتصادی دولت و بخش عمومی در محک آزمون قرار میگیرد و طی این فرایند میتواند منجر به محدود شدن مالکیت یا مدیریت برخی از واحد های اقتصادی تحت تملک دولت و واگذاری آن به میکانیزم بازار شود. همچنین گسترش خصوصی سازی موجب گسترش مالکیت بخش خصوصی و در نتیجه مشارکت بیشتر

خصوصی سازی بطور همزمان مبادرت گردید، ولی این اقدامات به موفقیت چندانی دست نیافت.

در مورد اصطلاح خصوصی سازی تعاریف متعدد و گوناگونی انجام شده است. برخی ها خصوصی سازی را روندی تعریف نموده اند که طی آن دولت امکان انتقال وظایف و دارائی های خود را به بخش خصوصی فراهم میکند. برخی دیگر خصوصی سازی را به معنی برقراری نظام جدید بر اساس مکانیزم های بازار و در نتیجه دگرگونی و تحول در ابعاد مختلف اقتصاد خوانده اند.

با نگاه به تعاریف متعدد خصوصی سازی میتوان مفاهیمی از قبیل بهبود عملکرد، انتقال مالکیت و مدیریت، آزاد سازی

اصطلاح خصوصی سازی یا (Privatization) واژه ای است که از اواخر دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰ با روی کار آمدن دولت های محافظه کار در انگلستان، ایالات متحده آمریکا و فرانسه از رواج گسترده ای در عرصه سیاست برخوردار شد. خصوصی سازی برای اولین بار در انگلستان در زمان روی کار آمدن دولت مارگارت تاچر در سال ۱۹۷۹ با موفقیت آغاز شد. در کشورهایی مثل فرانسه (۱۹۷۰)، مجارستان، چکسلواکیا، چیلی، ارجنتاین، برازیل، مکزیکو، بنگله دیش (۱۹۷۰)، مالیزیا (۱۹۸۳) و سریلانکا، خصوصی سازی با موفقیت همراه بوده است؛ اما در ترکیه (۱۹۸۰) با اینکه اقدامات وسیعی در زمینه سیاست های تعدیل ساختاری و

عبدالمتین غقوری تخلیگر ارشد سکتور
خارجی آمریت سیاست پولی

بنابر این خصوصی سازی هنگامی میتواند منجر به افزایش کارایی داخلی تصدیها و مؤسسات دولتی شود که انتقال مالکیت را در پی داشته باشد. در غیر این صورت مهمترین هدف خصوصی سازی یعنی (افزایش کارایی) نادیده گرفته شده است.

خصوصی سازی تصدیها و مؤسساتی که دارای شرایط انحصاری هستند اگرچه واگذاری این واحدها باعث افزایش کارایی داخلی تصدیها و مؤسسات اقتصادی میشود ولی ممکن است باعث کاهش کارایی تخصیص منابع در سطح کلان شود زیرا انحصارات بخش خصوصی در صورت قدرتمند شدن همواره این خطر را به همراه داشته که تخصیص مطلوب منابع در سطح جامعه را دچار اختلال کند و از قدرت انحصاری خود به نفع منافع فردی و گروهی استفاده کنند. بنابراین اگر نتوان تصدیها و مؤسسات خصوصی شده را در وضعیت و شرایط رقابتی قرار داد، باید یک جابجایی میان افزایش کارایی داخلی تصدی و کارایی تخصیص منابع را پذیرفت.

به هر حال باید به نقش رقابت در فرایند خصوصی سازی توجه ویژه شود. ایجاد فضای رقابتی مهمترین مزیت، بهترین شاخص و نشانه حیات نظام اقتصادی است و هر

اقتصادی در کشورها متفاوت است در نتیجه خصوصی سازی نیز در هر کشور به دنبال اهداف ملی و بومی خاص است و در هر کشور ممکن است اهداف خاص در اولویت قرار گیرد. در کشورهای صنعتی پیشرفته و توسعه یافته از نظر اقتصادی، فرایند خصوصی سازی به دنبال اهدافی مانند افزایش کارایی، کسب درآمد و کاهش بار مالی دولت است در حالی که در کشورهای در حال توسعه با توجه به مشکلات و شرایط عدم توسعه، خصوصی سازی به دنبال اهداف وسیعتری است و باید به مشکلات و محدودیت های بیشتری پاسخ دهد. در این کشورها، بالا بردن کارایی تخصیص منابع، استفاده مطلوب از منابع مالی شرکت ها، کاهش حجم دخالت دولت در اقتصاد، سپردن تخصیص منابع به مکانیزم بازار، ایجاد فضای رقابتی و امن برای سرمایه گذاریهای دراز مدت، دستیابی به فنون جدید مدیریت، دسترسی به سرمایه و تکنولوژی خارجی و در نهایت اهداف توزیع ثروت و درآمد از مهمترین اهدافی است که خصوصی سازی دنبال میکند.

با توجه به مطالب مورد اشاره، مهمترین اهداف خصوصی سازی که بیشتر مورد توجه و استفاده قرار گرفته عبارتند از:

افزایش رقابت و بهبود کارایی در مدیریت و عملیات مؤسسات اقتصادی
کاهش نقش مستقیم دولت در فعالیت های اقتصادی
تقلیل مصارف بودجه ای دولت ناشی از پرداخت سببایدی ها و مصارف سرمایه یی
توسعه بازارهای سرمایه داخلی و دستیابی به سرمایه، تکنولوژی و منابع مالی خارجی
آنچه از روند خصوصی سازی مورد انتظار است اصلاح، استقلال و انعطاف پذیری لازم در نظام مدیریت و انتقال مالکیت واحد های دولتی به اشخاص حقیقی و حقوقی است.

شهروندان در اداره امور جامعه می شود و منابع بخش خصوصی برای پیشرفت جامعه را در کنار منابع محدود دولت قرار می دهد. البته نیل به این هدف با ساز و کار هایی که کشورهای مختلف برای اجرای برنامه های خصوصی سازی خود تدوین می کنند و نیز نظارت دقیق بر اجرای درست آنها ارتباط نزدیکی دارد. با توجه به این که موضوعیت واژه خصوصی سازی به وجود دو عرصه عمومی و خصوصی وابسته است. نقل و انتقال دارایی ها یا واگذاری تصدی ها بین سازمانهای موجود در هر کدام از این دو بخش خصوصی سازی نیست. به عنوان نمونه واگذاری یک سازمان و شرکت دولتی به یک نهاد عمومی مستقل خصوصی سازی تلقی نمی گردد.

اهداف خصوصی سازی

منطقی که فرایند خصوصی سازی بر پایه آن استوار شده این است که انتقال تصدیها و فعالیت ها در زمینه های تولید کالا و ارائه خدمات از بخش دولتی به بخش خصوصی باعث افزایش کارایی عوامل تولید و تخصیص مطلوب منابع که ناشی از گسترش رقابت و ایجاد شفافیت است، می شود. در اکثر کشورها، خصوصی سازی به عنوان روشی جهت منطقی ساختن ساختار اقتصادی، کاهش فشارهای مالی واحد های دولتی، بالا بردن کارایی منابع، گسترش مالکیت، تجهیز منابع مالی، حداکثر استفاده از تخصص های موجود، تقویت انگیزه های کاری، کاهش بوروکراسی، کسب درآمد و کاهش بار سنگین خدمات دولت پذیرفته شد بطوری که شمار کشوری از کشورها یا این سیاست را انجام دادند یا در حال اجرای آن هستند. اهداف خصوصی سازی در هر کشور با توجه به سیاستها، برنامه های اقتصادی و راهبردهای کلی جامعه اتخاذ میشود. از آنجایی که راهبردها و برنامه های

بهبود بهره برداری از کارکنان و کارگران، بمنظور از بین رفتن نگرانی بیکاری در بین آنان است.

عقد قرارداد های مدیریت یا اجاره دارایی ها؛ عقد قرارداد بین دولت و سکتور خصوصی در جهت بکارگیری مدیریت تکنولوژی و مهارت های سکتور خصوصی با احتساب مدت و اجرت اجاره آن با تعیین کارمزد برای مدیر، که به منظور افزایش کارایی شرکت دولتی صورت می پذیرد. مزیت این روش، آن است که مالکیت دارایی همچنان در دست دولت است.

نتیجه گیری

راسل کاف در کتاب برنامه ریزی ملی خود می نویسد هیچ ملتی نمیتواند آن عزم لازم برای تغییر و تحول را داشته باشد مگر اینکه این چند قدم را طی کند. قدم اول تعهد اجتماعی است به این معنی که خود را متعهد بداند. بعد از آن در مرحله دوم باید خود را مسئول ببیند و در مرحله سوم در قبال آن مسئولیت پاسخگو باشد. نتیجه اینکه اگر خصوصی سازی در چارچوب تعریف شده ای هدایت گردد و از ابزارها و امکانات موجود بنحو درست استفاده صورت گیرد، روند خصوصی سازی میتواند دستاورد های مطلوبی به همراه داشته باشد. زیرا گرایش بیش از حد به برنامه های جامع توسعه و یا دخالت گسترده دولت در امور اقتصادی، آثار سوئی از جمله بوروکراسی گسترده اداری و اجرایی، عدم کارایی، مصارف سنگین، تورم مستمر دو رقمی و کسر بودجه شدید را سبب میگردد. روی همین ملحوظ دولتها برای رهایی از این مشکلات، ایجاد فضای رقابتی، دوری از سوء مدیریت ها، فساد ها و حمایت ها، تأمین کسری بودجه، کاستن از بار مالی بر روی وزارتخانه ها و تعدیل نیروی انسانی، دست به خصوصی سازی میزنند. ●

دقیقی نسبت به قدرت مالی، فنی و تجربه او بدست آورد.

فروش دارایی های واحد دولتی؛ دولت دارایی های شرکت را بطور مستقیم، بصورت مزایده رقابتی و یا از طریق مذاکره مستقیم، بدون عرضه سهام، به فرد یا گروه خاصی واگذار میکند. مزیت این روش آن است که شرکت هایی که از لحاظ مسائل حقوقی و مالیاتی، سهام آنها قابل واگذاری نیستند بدین روش واگذار می گردند.

تفکیک واحد مشمول واگذاری به واحد های کوچک تر؛ دولت شرکت را به چند قسمت تفکیک می کند و قطعات جدا شده با هویتی مستقل در معرض فروش قرار می گیرند. این روش، جهت تجدید ساختار شرکت های دولتی قبل از خصوصی سازی بکار گرفته میشود.

جلب مشارکت بخش خصوصی در سرمایه گذاری جدید مورد نیاز واحد دولتی؛ دولت در برخی موارد جهت بازسازی و توسعه واحد های خود نیاز به سرمایه گذاری جدید دارد؛ در حالی که توان مالی لازم را در اختیار ندارد؛ به همین جهت میتواند جریان افزایش سرمایه بخش خصوصی، بالاخص سرمایه گذاری خارجی را جهت دستیابی به مدیریت و تجارب خارجی، دخالت دهد. مزیت این روش آن است که دولت، مالکیت سهام خود را از دست نمیدهد و واحدی که پس از این نوع سرمایه گذاری ایجاد میگردد، یک شرکت مختلط دولتی-خصوصی است.

فروش واحد دولتی به مدیران یا کارکنان واحد؛ روشی جهت تأمین اعتبار از طریق دولت یا اعتبارات بانکی در قبال دارایی های شرکت بمنظور خرید سهام شرکت دولتی توسط مدیران، کارکنان و کارگران جهت کنترل شرکت توسط آنان است. مزیت استفاده از این روش، افزایش انگیزه جهت

عاملی که مانع از ایجاد شرایط رقابت در بازار شود کارکرد سالم میکینیزم بازار را مختل کرده و موجب عدم کارایی در اقتصاد حاکم میشود. خصوصی سازی با تعریف فرصت های جدید برای مشارکت بخش خصوصی و فعالیتهای اقتصادی و کاهش حجم تصدی های دولتی سروکار دارد. به عبارت دیگر هدف از خصوصی سازی چیزی جزء اصلاح ساختار دولت و حذف انحصار نخواهد بود. بنابراین اجرای خصوصی سازی به هر هدف دیگری جز این موارد نمیتواند منطقی و یا لاقال اقتصادی تلقی شود.

روش های خصوصی سازی

روش هائیکه دولت میتواند فعالیتهای اقتصادی خود را به بخش خصوصی واگذار کند قرار زیر است:

عرضه سهام به عموم؛ دولت، تمام یا قسمت قابل ملاحظه از سهام خود را در واحد های دولتی که تمام یا قسمتی از سهام آن ها به دولت تعلق دارد، به عموم از طریق بازارهای بین المللی یا بازارهای داخلی و از طریق بورس به فروش میرساند؛ تا در نهایت، یک شرکت سهامی محدود بوجود آید. مهمترین مزیت این روش، گسترش مالکیت و نیز گسترش دامنه جمع آوری منابع در جهت سرمایه گذاری مورد نظر است.

عرضه سهام به گروه های خاص؛ دولت، تمام یا قسمتی از سهام متعلق به خود را در شرکتی که تمام یا بخشی از سهام آن، تحت مالکیت خود است، به شخص یا گروهی از پیش معین شده در بخش خصوصی در قالب مزایده یا مذاکره مستقیم، به فروش میرساند. این روش برای وقتی که شرکت دولتی دارای عملکرد خوبی نباشد و بورس اوراق بهادار وجود نداشته و یا ضعیف باشد، توصیه می شود. مزیت این روش آن است که جهت آشنایی مسئول واگذاری نسبت به خریدار، میتوان ارزیابی

۲۹ حوت آخرین مهلت برای برنامه های

قرعه کشی و یا لاتری در بانکها

د افغانستان بانک بدینوسیله اعلام میدارد که سر از تاریخ ۲۹ حوت ۱۳۸۹، بر بنیاد فیصله شورای عالی بانک مرکزی که بلندترین

مقام با صلاحیت د افغانستان بانک به شمار میرود، **برنامه های قرعه کشی: قسمت در عزیزی بانک، خوش**

نصیب در باختر بانک و متعلم در میوند بانک مسدود می شوند (بخت حساب در کابل بانک قبلاً

پایان یافته است) و هیچ بانکی سر از تاریخ متذکره حق ندارد در مورد قرعه کشی های فوق در رسانه های جمعی اعلان

نموده و یا به نام قرعه حساب افتتاح نماید. قابل تذکر است که این حسابات بطور حسابات جاری باقی خواهد ماند؛ از اینرو

مشتریان عزیز نظام بانکی می توانند بدون نگرانی حسابات خویش را به همین شکل نگه داری نموده و یا به سایر حسابات تبدیل

نمایند. شورای عالی د افغانستان بانک از مدتها به این طرف تصمیم داشته است که به این حسابات قرعه کشی پایان دهد ولی بنابر

درخواست بانک های متذکره مبنی بر معرفی محصولات جدید بانکی، این فیصله را برای مدتی به تعویق انداخت؛ اکنون نظام

بانکی کشور محصولات و خدمات گوناگون بانکی را عرضه می نماید، نیازی برای حسابات قرعه کشی و لاتری دیده نمی شود

و هموطنان عزیز ما می تواند از خدمات گوناگون بانکها بخصوص خدمات بانکداری اسلامی و سایر حسابات نظام بانکی فایده

ببرند. افغانستان قبل از سال ۱۳۸۱ هجری شمسی، نظام مدرن بانکی فرو ریخته و از هم پاشیده ای داشت که اعتماد مشتریان را از

دست داده بود، اما با تاسیس نظام مدرن بانکی، نیاز اشد دیده می شد تا اعتماد هموطنان ما بر نظام جدید بانکی احیا گردد و از

اینرو ضرورت به ابتکاری بود تا مشتریان یکبار دیگر به نظام بانکی رو بیاورند و از خدمات آن استفاده نمایند؛ به همین منظور

بانک مرکزی با افتتاح حسابات لاتری قسماً موافقت کرد.

در حال حاضر نظام بانکی کشور ما با ۷۳۳ شاخه و یا واحد خدماتی در ۳۴ ولایت کشور با عرضه خدمات گوناگون بانکداری و

بخصوص بانکداری اسلامی مصروف خدمت به مشتریان عزیز می باشد. اکنون بانکها باید حسابات قرعه کشی را که حسابات

کوتاه مدت و بی ثبات بوده و جز خدمات معمول بانکی به حساب نمی آیند ترک گفته و توجه خود را به فعالیت های اصلی

بانکداری و نگهداری حسابات دوامدار و با ثبات تمرکز دهند و قدم های استوار در راه اعتلا و ترقی وطن عزیز بردارند. ●

د افغانستان بانک قانون

(۱) د اعتراض په څېړنه کې لاندې مراتب شامل دي:

۱- د د افغانستان بانک د تصميمونو او حکمونو پر عليه اعتراض د نيونې يا صادرېدو له نېټې څخه د شپږو مياشتو په ترڅ کې د هغه شخص لخوا چې په تصميم يا حکم کې يې نوم اخيستل شوی وي، کميسيون ته وړاندې کېږي.

۲- اعتراض د تصميم يا حکم د باطلولو يا تصديلولو لپاره د مشخصو دليلونو لرونکی وي.

۳- د کميسيون اداري مسؤل وارد شوی اعتراض د کميسيون رئيس ته وړاندې کوي او د غونډې د جوړېدو نېټه اړخونو ته په ليکلی توگه ابلاغوي او يوه نسخه يې د افغانستان بانک ته ليري.

۴- کميسيون په لاندې حالاتو کې نيول شوی تصميم يا حکم باطل يا تعديلوي:

- په هغه صورت کې چې د د افغانستان بانک د تصميم په نيولو يا د حکم په صادرولو کې د خپلو قانوني واکونو له حدودو څخه تجاوز کړی وي.

- په هغه صورت کې چې د د افغانستان بانک په خپلو اجراءاتو کې، د تصميم په نيولو يا د حکم د صادرولو په وخت کې د مربوطو مقرراتو او طرزالعملو حکمونو

په پام کې نه وي نيولي. •

کميسيون کولای شي اشخاص د يوې قضیې په هکله چې د حل او فصل لپاره ورته راجع شوې وي، احضار او هغوي د اړتيا وړ سندونو او مدرکونو په وړاندې کولو مکلف کړي. سرغړونکی مجازات کېږي.

د کميسيون پر پکړه

يو سلو ديارلسمه ماده:

(۱) د کميسيون د تصميم نيولو په وخت کې لاندې مراتب په نظر کې نيسي:

۱- کميسيون تصميم په غړو د اکثريت رايو نيول کېږي.

۲- تصميم په دلايلو او مدرکونو مستند او د قانون د حکمونو مطابق صادرېږي.

۳- تصميم گډون کوونکي غړي لاسليک کوي او ثبتېږي.

۴- د نيول شوي تصميم يو نقل له صادرېدو وروسته رسماً د قضیې اړخونو ته لېږل کېږي.

(۲) اړخونه (طرفين) کولای شي چې له رسمي خبرتيا وروسته د پنځلسو ورځو په ترڅ کې د کميسيون پر پرېکړې اعتراض وکړي او د شخړې د حل او فصل لپاره قضايي مراجعو ته ورشي.

(۳) په هغه صورت کې چې د کميسيون پرېکړه د اړخونو د يوه د اعتراض وړ ونه گرځي د قضايي قرارونو په څېر تطبیقېږي.

پر پرېکړو او حکمونو باندې اعتراض

يو سلو څوارلسمه ماده:

(۴) د کميسيون هېڅ يو مسلکي يا اداري غړی نه شي کولای تحفه يا پور د شخړې د يوه اړخ لخوا په خپل نوم يا د هغه شخص په نوم چې د هغه شخص په نوم چې له هغه سره د خپينې اړيکې يا ورسره مالي شراکت لري، ومني.

د کميسيون د مسلکي غړو مکلفيتونه

يو سلو لسمه ماده:

د کميسيون مسلکي غړي د لاندې مراتبو په رعايتولو مکلف دي:

۱- د دندې د اسرارو يا هغه اطلاعاتو په هکله د معلوماتو نه افشاء کول چې د هغو د اجرا کولو له امله د نورو اشخاصو په هکله لاس ته راغلي وي، مگر د قانون د حکم يا د واکمنې محکمې په امر د ضرورت له مخې.

۲- د لاس ته راغلو معلوماتو او د اطلاعاتو څخه د ځان يا نورو اشخاصو په گټه استفاده نه کول يا نورو ته د گټې اخيستې د اجازې ورکول يا له هغو څخه د گټې اخيستې د زمينې برابرول.

د کميسيون طرزالعمل او لايحه

يو سلو يوولسمه ماده:

کميسيون مکلف دی د تشکيل له نېټې څخه يوه مياشت وروسته خپل طرزالعمل او د دندو لايحه تدوين او د تصويب لپاره يې د د افغانستان بانک عالي شورا ته وړاندې کړي.

کميسيون ته د اشخاصو احضارول

يو سلو دوولسمه ماده:

پیشرفت های اقتصادی کشور در سال ۱۳۸۹

کابل بود این کنفرانس د ر هفتم سرطان سال ۱۳۸۹ به اشتراک نمایندگان بیشتر از ۷۰ کشور جهان تدویر یافت کنفرانس کابل برای اختیارات بیشتر مصرف کمک های بین المللی به خود دولت افغانستان بخاطر باز سازی های زیر بنایی مانند: سرک سازی، ساختن بند ها و انکشاف سکتور زراعت، صحت و ... برگزار گردید. امضاً توافقنامه لوله گاز ترکمنستان به هند، در پنجمین نشست کاری طرح احداث لوله گاز ترکمنستان، افغانستان، پاکستان و هند موسوم به تاپی در ۲

بانک جهانی در سال گذشته افغانستان از رتبه ۱۷۰ به ۱۲۷ ارتقا کرد که این خود حاکی از رشد نظام بانکداری مالی در کشور است، نظام بانکداری در کشور دارای ۷۳۰ تسهیلات بانکی بشمول ماشین های اتومات صرافی و تسهیلات خدمات بانکی از طریق انتر نت و موبایل در انتقال وجوه در داخل و خارج کشور در خدمت مشتریان بانکها قرار دارد، نظام بانکی در کشور برای نزدیک به ده هزار نفر شغل ایجاد نموده، تمام دارایی های نظام بانکی بالغ بر ۱۹۵ میلیارد

با تلاش های دوامدار و خستگی نا پذیر، مقامات بانک مرکزی افغانستان، در سال ۱۳۸۹ یازدهمین اجلاس سازمان کشورهای اقتصادی ایکو در استانبول، بانک مرکزی افغانستان عضویت بانک ایکو را کسب و در آینده می تواند از تسهیلات مالی و اعتباری آن بانک در بخش های تجارت، ترانسپورت، معادن، زراعت و سایر بخشها مستفید گردد. محترم عبدالقدیر فطرت رئیس کل د افغانستان بانک در مورد شمولیت د افغانستان بانک به

میزان ۱۳۸۹ در ترکمنستان نهایی و امضاً شد. در کنفرانس لندن برای استخراج معادن افغانستان که در ۲۷ جون ۲۰۱۰ در لندن برگزار شد، هدف اساسی سیمینار مذکور استخراج معادن افغانستان و به داوطلبی گذاشتن آن به شرکت های بین المللی بود که در حدود ۶۰ سرمایه گذار و بانکداران از کشورهای مختلف جهان در بین سیمینار جهت سرمایه گذاری در بخش معادن افغانستان شرکت نموده بودند و همچنان تدویر

افغانی، در حدود ۱۵۲ میلیارد افغانی در بانکهای کشور از طریق یک و نیم ملیون سپرده گذار سپرده شده و بیش از ۵۴ هزار قرضه از طریق بانکها پرداخت گردیده که در پرتو آن برای ده ها هزار نفر شغل ایجاد و ذخایر ارزی افغانستان به بیشتر از ۵ میلیارد و سی و سه ملیون دالر رسیده است در سال گذشته یکی از بزرگترین دست آورد های اقتصادی کشور برگزاری کنفرانس بین المللی

عضویت بانک ایکو چنین گفت: مراحل عضویت د افغانستان بانک در حال نهایی شدن است و بانک مرکزی با پرداخت ۲۳ ملیون دالر با اقساط مساوی در پنج سال آینده از تمام سهولت های بانکی این سازمان مستفید و در ضمن عضویت در بانک سازمان مذکور باعث ثبات پولی و اقتصادی افغانستان می گردد. خدمات بانکی کشور در سال ۱۳۸۹ رشد چشمگیری داشته است، بر اساس گزارش های

معلوماتی بهره مند گردیده و درین عرصه ۱,۶ میلیون دالر سرمایه گذاری شده است.

در کنفرانس ملی انکشاف مدیریت منابع آبی، روی موضوعات کاهش فقر و مهاجرت های داخلی و خارجی، افزایش تولیدات زراعتی، اعمار بند های آب، ایجاد شغل و تهیه آب صحی برای ساکنین شهر که ۳۰ فیصد نفوس را تشکیل می دهد به ۱۱ میلیارد دالر نیاز است بحث صورت گرفت. میوه جات افغانستان چون: انار، خربوزه، سیب، بادام، پسته، جلفوزه، و صنایع دستی از قبیل از لباس های رنگارنگ زرین، قره قل، قالین، گلیم و... در بازار های جهانی از بهای خوبی برخوردار بود.

در سال ۱۳۸۹ فیصله بر آن شد که صادرات برق ترکمنستان به افغانستان تا سال ۲۰۱۳ میلادی بعد از تکمیل کار نصب پایه ها به پنج برابر افزایش یابد، ترمیم لین ها و نصب پایه های جدید به ۳۹۰ میلیون دالر ضرورت دارد که از طرف کشور ازبکستان پرداخته می شود، سالانه از ازبکستان در هر ساعت ۳۲۵ میلیون کیلووات برق به افغانستان صادر می شود و در صورت تکمیل لین و پایه های برق ازبکستان سالانه در هر ساعت ۱,۶ میلیارد کیلو وات برق به افغانستان صادر خواهد شد. ●

عبدالحمید شاهین

سال قبل با حضور معاونین روسای جمهور افغانستان و ایران آغاز شده بود ۹۰ درصد کار آن تکمیل گردیده است. موافقت نامه ترانزیتی میان افغانستان و پاکستان در ماه جولای ۱۳۸۹ امضا شد که بر اساس آن موتر های حامل اموال تجارتي که از افغانستان بار گیری می شود اجازه دارد، آنها تا بندر واگه در مرز هند برساند و افغانستان از طریق حمل و نقل زمینی با کشور های منطقه و جهان وصل میگردد. د آریانا افغان هوایی شرکت که یک ارگان ملی ودولتی بوده، شرایط سفر را برای مسافرین خویش به وجه احسن مهیا و به شکل درست از مسافرین خویش پذیرایی نموده، بالخصوص در انتقال حجاج گرامی فعالیت زیادی را انجام داده است، این شرکت بیشتر از ۵۵ سال سابقه کاری داشته و از سابقه دار ترین شرکت های هوایی در منطقه بشمار می رود.

برای نخستین بار مرکز تولید و پروسس قالین در کشور به سرمایه ۳۳ میلیون دالر به فعالیت آغاز نمود که فعلاً این مرکز در کابل و ننگرهار به سرمایه ۵,۵ میلیون دالربه کارآغاز و قرار است در پانزده ولایت دیگر نیز فعالیت خود را آغاز نماید. در مورد پیشرفت ها در عرصه تکنالوژی معلوماتی باید یاد آورشد که تقریباً ۸۰ فیصد مردم در کشور از سهولت های تکنالوژی

کنفرانس معرفی معادن افغانستان در ایالات متحده امریکا جهت بازار یابی و جلب توجه کمپنی های معروف و معتبر بین المللی بخاطر سرمایه گذاری در بخش معادن توسط وزیر معادن افغانستان و اداره همکاری های انکشافی ایالات متحده امریکا (USAID) و بانک جهانی در شهر نیویارک ایالات متحده امریکا در هفتم ماه میزان ۱۳۸۹ دایر شد و بیشتر از یکصد و بیست سرمایه گذار معروف جهان از بخشهای بانکداری و کندنکاری معادن درین کنفرانس شرکت نموده بودند. برای استخراج نفت خام در سر پل آمادگی گرفته شد، ساحة معدن مذکور ۷۲ کیلو متر مربع را احتوا نموده و داری چهار چاه بوده و ظرفیت مجموعی آن در حدود شش میلیون بیرل میباشد، ممکن روزانه ۸۰۰ بیرل نفت از آن استخراج گردد و سالانه ۲۰۰ میلیون دالر به دولت عواید بدست میآید. درسال گذشته در مورد ارتقاء سکتور زراعت کار های سازنده انجام یافت: از جمله می توان از تدویر سیمینار استفاده از اراضی خشک برای زراعت را نام برد که درین مورد مقامات مسئول فیصله نمودند تا مبلغ ده میلیون دالر قرضه برای دهاقین بخاطر رشد محصولات شان اعطا و ۲۵ هزار هکتار زمین دولتی برای اجاره دهی جهت رشد زراعت مهیا گردد، زیرا گر چه افغانستان یک کشور کوهستانی است اما ده ها میلیون هکتار زمین خشک در دامنه های کوه های آن قرار دارد که با سعی و تلاش فراوان به زمین های زراعتی مبدل میگردد.

قرار داد احداث خط آهن از شمال تا شرق کشور میان وزارت معادن و موسسه کمپنی MCC چینیایی به امضا رسید که موسسه مذکور درین مورد ۴ الی ۵ میلیارد دالر سرمایه گذاری می نماید که از حیرتان آغاز و از طریق پلخمیری، دوشی، پل بامیان، بطرف دره ترکمن در مربوطات غوربند، چاریکار و کابل الی بندر تورخم که ۹۰۰ کیلو متر را احتوا می نماید که از لحاظ اقتصادی برای افغانستان خیلی مهم محسوب میگردد. پروژه احداث راه آهن هرات - خاف که چهار

د افغانستان د ملي شتمنۍ په خوندي ساتلو کې د ښاغلي عسکري میرانه

آثار د یو با ایمانه او با وجدانه بانک لکه، امیرالدین عسکري په نه شتون کې کېدای شوی چې تالا شوي وای او د طالبانو په تیاره دوره کې له منځه تللي وای.

ښاغلی عسکري د خدای بخښلي ظاهر شاه د پاچاهۍ په دوره کې په کابل ښار کې نوی ځوانی ته رسیږي او د ښاري بانکونو په لیدلو سره تل هیله لري ترڅو یو له دې بانکونو څخه چې د پیسو او آماناتو ځای دی، با آبرو دنده ولري چې د نوموړي دا هیلې او ارزوګانې د دې لامل شوې چې د لیسې له فارغیدو وروسته د بانکدارۍ په انستیتوت کې شامل او له

ساتلي دي چې په نږدې راتلونکي میاشت کې به له دې اثارو څخه یو څه اندازه ښکلي اثار د انگلستان په موزیم کې نندارې ته وړاندې شي.

دا ننداره "افغانستان د نړۍ د لرغونو اثارو د څلور لارې" په نوم یادېږي، چې د منځني اسیا له ۲۳۰۰ تاریخي اثارو څخه زیات اثار چې تاریخي لرغونتیا یې څلور زره کالو ته رسیږي، نندارې ته وړاندې کوي. دا ننداره، د افغانستان زرګون لرغوني اثار چې په زیاتو سوداګریزو کلونو کې د اسیا زړه ته سپارل شوي و هم نندارې ته وړاندې کوي، دا ټول لرغوني او پخواني

د تلګراف (telegraph) ورځپاڼې په انګلیسي برخې کې د بین فارمر (Ben Farmer) لخوا خپور شوی راپور د یو داسې شخص په هکله دی چې په ملي کچه یې له ځانه اتلولی ښودلې.

هو؛ دا اتل امیرالدین عسکري نومېږي چې دم ګړی د افغانستان په مرکزي بانک کې دنده تر سره کوي خو د نوموړي مقام د افغانستان په تاریخ کې یوازې او یوازې د ملي راز په توګه په لیکلي بڼه خوندي ساتل شوی دی. نوموړي د طالبانو د واکمنۍ په موده کې د دوي د زیاتو فحش ارونو سره سره د افغانستان ډېر لرغوني اثار خوندي

سرو زرو تاجونه، زیورات، کمربندونه، داسې سکې چې په کې یو څه اندازه سره زر کارول شوي و، فیروزې، د لاجوردو تیږې، د پخواني یونان له مجسمو سره یو ځای هندي سکې، چینایي هندارې او داسې نور لرغوني آثار پیدا کړي و چې له هغه وخته وروسته د باختریانو سره زره ډېر ژر د شهرت پورې ته ورسیده او افغانستان ته یې ویاړ وېښه خو دا شهرت د دې لامل شو تر څو افغانستان تر تهدید لاندې راشي. په ۱۹۸۸ میلادي کال کې کله چې روسانو د افغانستان د خاورې د پرېښودلو قصد وکړ، یوازينی انديښنه چې د وخت جمهور رئیس ښاغلي ډاکټر نجيب الله او د کابل د موزیم

فراغت سره یې سم په ۱۸ کلنۍ کې خپله لومړۍ دند په بانک کې پیلوي.

ښاغلی عسکرزي په افغانستان باندې د پخواني شوروي د سرو لښکرو د يرغل او کودتا سره سم په مرکزي بانک کې وده وکړه او د بانکوټونو په خپرولو او چاپولو کې متخصص او د خزانې مسئول شو چې د طلايي عصر سره سم د نوموړي گمارنه په افغانستان کې د لرغونو آثارو موندل و.

هو؛ شلمه پيړۍ، يعنې هغه وخت د پخواني شوروي، فرانسې او امريکا مسلکي ټيمونه د آثارو په څېړنه او موندنه بوخت و چې لرغونتوب يې د لوی الکساندر سره سر خوري او هغوي هڅه کوله ترڅو د پخوانۍ (لرغونې) زمانې د ښارونو نښې د غرونو په لمنو او د افغانستان په دښتو کې پیدا کړي. کله چې د چنگيز خان د سوداگريزو کاروانونو څخه يو کاروان د الکساندر د يرغلگرو لخوا لوټ کېږي، افغانستان د يو شمېر هېوادونو له جملې څخه د لرغونو آثارو تر ټولو بډايه مرکز گڼل کېږي.

په ۱۹۷۸ میلادي کال کې کله چې د پخواني شوروي يو متخصص ټيم لرغون پيژندونکي د لرغونو سيمو او ښارونو په موندلو په لټه کې و، د شبرغان ښار په نږدې سيمه کې له يو داسې غونډۍ (تپې) سره چې "د سرو زرو د تپې" په نوم يادېږي، مخ کېږي چې د باختریانو شاهي ماڼۍ په کې ځای پر ځای شوي وي چې له ډېر څېړنو او کتنو وروسته په ډاگه کېږي چې هلته شپږ خونې له ۲۱۰۰۰ زرو ټوټو څخه زيات نا لاس وېلي لرغوني آثار د عيسی (ع) له زمانې څخه خښې وې.

د سرو زرو په تپه (غونډۍ) کې مېشتو کوچيانو د ښکلايزو آثارو له جملې څخه د

بېخښتونه ويچار شول، مرگ او ژوبله خپل نهايي حد ته ورسیده او ډېر ژر د کابل موزیم د دولت له ولکې څخه ووته، په اور وسوځیده او نږدې ۷۰ سلنه آثار يې لوټ او تالان شول.

ښاغلی مسعودي وايي، "مونږ د کابل موزیم د کارکوونکو له جملې څخه هر څه په خاموشۍ سره کتل او له ځانه سره مو سوگند يادوه چې هيڅکله به د لرغونو آثارو راز افشاء نه کړو، که څه هم دا آثار نه يوازې د کابل موزیم پورې اړه درلوده، بلکې د افغانستان په هر فرد پورې اړه درلوده او له بلې خوا يې د بشري کلتور يوه غوره برخه جوړوله."

دې موضوع تر هغه وخته پورې ښه دوام پيدا کړ کله چې طالبانو کابل په ۱۹۹۶ ميلادي کال کې ونيوه. کابل ته د راننوتلو سر سم د طالبانو دوه تنه پېژندل شوي شخصيتونه هر يو ملا محمد حسن آخند د وزيرانو د شورای لومړی مرستيال او ملا اميرخان متقي د اطلاعاتو او کلتور وزير له يوې مسلحې ډلې سره يو ځای د ښاغلي اميرالدين عسکري دفتر ته راننوتل او له دې څخه يې وغوښتل تر څو دوي د جمهوري رياست ماڼۍ ته د ارگ د خزاني د ليدو لپاره بوځي. داسې راپورونه خپاره شوي دي چې د طالبانو دې ډلې د اوسپنې ويلي کوونکي دوه تنه متخصصين هم له ځانه سره درلوده.

ښاغلی اميرالدين عسکري وايي، "هغوي درې تفنگچې په داسې ډول چې يو يې زما تندي ته او دوه نورو يې دواړه خواو ته نيولې وې او زما څخه يې غوښتل ترڅو د خزاني دروازه ورته پرانيزم. خو د دوي له منځه يو تن اوسپنې ويلي کېدونکی ◀

کارکوونکي يې اندېښمن کړي ؤ، دا وه چې څنگه وکولای شي دا تاريخي آثار او د افغانستان وياړ خوندي او پټ وساتي. له همدې امله يې دا ستر مسؤوليت ښاغلي اميرالدين عسکري ته چې په خپله د همدې مهم کار ساتونکی ؤ، وسپاره تر څو ورته يو څه لارې چارې طرحه کړي.

عمرا خان مسعودي چې اوس مهال د افغانستان د ملي موزیم د رياست دنده پر غاړه لري، وايي "اوس هم د هغه وخت د لرغونو آثارو د له لاسه ورکولو ويره په ذهن کې لرم". هغه زياتوي، "مونږ فکر کاوه که چېرې مجاهدين د هېواد سياسي قدرت په لاس کې واخلي نو ټول لرغوني آثار او د کابل موزیم به لوټ او تالان شي."

همدا ؤ چې ټولو با ايمان کارکوونکو په خپلو منځو کې پټ سوگند وکړ او د ښاغلي عسکري په دستور يې يو جرمني جوړ کلک سيف واخيسته او په هغه کې د رياست جمهورۍ په ماڼۍ کې تر ټولو ښه آثار ځای پر ځای کړه.

کله چې روسان د آمو له سيند څخه تير او د خپل هېواد پر لور لاړل، نو د کابل د موزیم کارکوونکو د موزیم شپږ ډوله لرغوني آثار يې پيړودل شوي سيف ته را انتقال کړه چې وروسته د جمهوري رياست د ودانۍ تر شاه په يوه خونه کې ځای پر ځای شو او ذکر شوې خونه د ښاغلي اميرالدين عسکري لخوا قفل شوه.

افغانستان وروسته له دې د يوې خونړۍ او ناوړې پېښې شاهد ؤ، کله چې تنظيمي او کورني جنگونه پيل شو، ښکېلو خواوو يو د بل پر ځواب کې راکتونه وويشتل د کابل ښار د اور په سرو لمبو کې وسوځيد،

امیرالدین عسکرزی یو مصلحتي دروغ ویلي، چې وايي: یوازې سرامیک.

ښاغلی عسکرزی وايي چې زما په دې ځواب سره طالبان ظاهراً راضي تر سترگو شو او هغه ځای پرېښوده خو ما پر هغوي باور نه درلوده او انديښمن وم چې په دې خلکو باندې څه اعتماد شته، کېدای شي سبا یا بل سبا او یا هم په راتلونکي کې بیا راشي او ما په یو طريقه مجبور کړي چې کلي ورته وسپارم تر څو ټول لرغونې آثار چې د ټولو افغانانو مال او شتمنۍ ده په غلا یوسي. همدا و چې ښاغلي عسکرزی کلي د قفل په داخل کې ماتوي ترڅو ټول لرغونې آثار د هېواد له دښمنانو څخه په امن کې پاتې شي، خو طالبانو له دې خزانې څخه لاس وانخیسته او په ۲۰۰۱ میلادي کال کې کله چې د هغوي ظالمانه رژیم له ماتې سره مخ شو، بیا یې د ښاغلي عسکرزي دفتر ته یرغل وکړ او له هغې څخه یې وغوښتل تر څو د نوموړي خونې ور پرانیزي خو دا ځل ښاغلي عسکرزي په ټول جرئت سره هغوي ته قانع کوونکی ځواب ورکوي چې کلي د قفل په منځ کې ماته شوې او پرانېستل یې ناممکنه ده.

خو طالبان له دې امله چې د ښاغلي عسکرزی څخه غچ واخلي، نوموړی په زندان کې اچوي، د جلالتماب حامد کرزي د حکومت په موده کې درې میاشتې او نولس ورځې په زندان کې تیروي، کله چې جلالتماب جمهور رئیس د خپل دولت د نوي بانکوټونو د خپرولو لپاره داسې یو شخص ته اړتیا پیدا کوي چې په دې برخه کې پوره تجربه ولري، په پای کې ښاغلي عسکرزی په زندان کې پیدا کوي او هغه له زندان څخه راوباسي. خو د لرغونو آثارو راز تر ۲۰۰۳ میلادي کاله پورې چې د کابل د موزیم کارکوونکي ښه ډاډه کېږي چې وضعه ښه ده یوازې راز پاتې کېږي چې وروسته له دې د پرېکولو مشعلونه غوښتل کېږي او لرغونې آثار چې د ټولو افغانانو شتمني تشکیلوي دباندې رابنګل کېږي او ملي ګڼې اخیستنې ته سپارل کېږي. ښاغلی عسکرزی د هغې ویرې له امله چې له طالبانو او رسنیو څخه یې درلوده تر اوسه هم نه غوښتل چې خپل رول د دې شتمنۍ په خوندي ساتلو کې څرګند کړي. هغه د دې آثارو د نندارې په ترڅ کې د موزیم د کارکوونکو په ډله کې نه و او له دې امله ګیله من دی چې نورو د دې آثارو په خوندي ساتنه کې خپل رول په زړونو پوښه په تاریخ کې معرفي کړي دی. ●

لاس په سر شول.

له وزیرانو څخه یو تن هغه خونې ته چې په هغه کې د کابل موزیم لرغونې آثار ځای پر ځای شوي و، اشاره کوي او له امیرالدین عسکرزي څخه پوښتي، چې هلته څه دي؟

متخصص د دروازې د مهرولاک د ازموینې لپاره چې په حقیقي توګه مهر او لاک دی که نه له کیمیاوي موادو څخه کار واخیسته، کله چې ډاډه شو چې هر څه سم دي لږ راحت او زما له وژلو څخه

نکاتی مهم و اثر گذار برای جلوگیری از فرسایش زود هنگام بانکوتها

مشکلیست که باید تا سر حد امکان حل و فصل گردد که بدون شک مستوجب اقدامات کوتاه مدت و دراز مدت است و مشکلیست که یک تشریک مساعی همگانی را میطلبد از بانک مرکزی گرفته تا بانکهای تجارتی و سایر نهاد های مالی کشور، تمامی ادارات دولتی و بخش خصوصی و بالاخره آحاد مردم که هر یک در ساحه مسئولیت شان بذل مساعی لازمه بخرج بدهند. ما در زون غرب کشور (که یکی از ساحاتی) که مردم بیشتر ازین مشکل رنج میبرد به منظور جستجوی راه های بیرون رفت از معضل پولهای مندرس یک سلسله مطالعاتی را انجام داده ایم. به منظور ریشه یابی مشکل، شناسائی شاخص های مورد بحث و بالاخره آسیب شناسی و جستجوی راه های بیرون رفت میز گردی بتاريخ ۲۹ جدی باشرک نمایندگان های بانکهای تجارتی در هرات، نمایندگان صرافان و خدمات پولی، نمایندگان ولایت، مستوفیت، شاروالی، ریاست اقتصاد، اتحادیه پیشه وران و برنامه همبستگی ملی در رابطه به پولهای مندرس و مشکلات مردم در رابطه به پولهای مندرس در حوزه غرب و اینکه طی (۷) ماه گذشته مبلغ سیصد میلیون افغانی پول جدید توزیع شده است ولی حضور آن در جریان تبادل کمرنگ است در اتاق جلسات زون غرب دایر گردید. طی این نشست و در ورکشاپ تاریخی ۱۳۸۹/۱۱/۱۳ کارمندان د افغانستان بانک بحث های فراوان گروهی درین قبال صورت گرفت که در نتیجه نکات زیر را میتوان منحیث راهکار هایی به منظور مبارزه باین مشکل قلمداد نمود:

۱ - در ترویج فرهنگ نگهداشت پول در پهلوی د افغانستان بانک باید همه همت گمارند و بانکهای تجارتی در تهیه بکس های جیبی

ساده ترین تعریفی که به پول داده شده اینست که پول را وسیله تبادل، معیار ارزش و وسیله ذخیره ارزش نامیده اند، از جمله پول بحیث وسیله تبادل یکی از ابتدائی ترین و عنعنوی ترین وظایفی است که باید انجام بدهد. امر طبیعی است که پول بخصوص بانکنوت در جریان تبادل کالا و خدمات از روی اجبار بائر کثرت استعمال استهلاک میگردد و در کشور هایی که نظام بانکی و استفاده از پول الکترونیکی و یا حد اقل سیستم پذیرش چک انکشاف نموده باشد حضور بانکنوتها در مراودات روزمره عمر قابل استفاده پول را کاهش داده و کثرت استعمال (شمار، سورت، دسته بندی، انتقال و ذخیره) در پهلوی عدم تحکیم و تعمیم فرهنگ درست استفاده از پول توسط مردم در فرسایش بیرویه پول تأثیر مستقیم دارد.

کشور ما از جمله کشور هایست که با گذشت سه دهه جنگ خانمانسوز این مشکل نیز در پهلوی سایر مشکلات بیداد مینماید، فرسایش بیرویه پول مشکلات عدیده یی را هم برای مردم در پروسه تبادل و هم برای سکتور بانکی بخصوص بانک مرکزی کشور از لحاظ مصارف چاپ، نشر، جمع آوری پول مندرس و بالاخره حریق خلق نموده است هر چند بعد از تحولات اخیر در کشور انکشافات چشمگیری در نظام بانکی کشور بوقوع پیوسته است و تا اندازه یی زمینه های تحقق معاملات بشکل غیر نقده در تمامی گوشه و کنار کشور از طریق شعبات بانکهای تجارتی فراهم آمده است اما با آنهم سطح معاملات نقده در معراج بالا قرار داشته که این موضوع موجب کثرت استعمال بانکنوتها به مفهوم وسیع آن گردیده در نتیجه استهلاک بیرویه پول را باعث میشود. بهر حال این

انور شاه یوسفی مسوول ساحوی زون غرب بانک مرکزی

یکهزار افغانیګی طوری احترامانه جابجا مینماینډ که تحت هیچ نوع شرایطی گزندې بآن نرسد. هیچگاه بروی اسعار خارجی امضا نمیکنند، یادگاری نمی نویسند و غیره مظالمی را که به پول افغانی روا میدارند انجام نمیدهند، تذکر این موضوع بخاطر این بود که بپذیریم اکثر مردم ما فرهنگ نگهداشت پول را بلد اند ولی فقط در قسمت سایر اسعار این مدنیت شانرا بخرج میدهند علت این است که برای معاوضه سایر اسعار تعذیرات بیشتری درنظر گرفته شده و مثل بانکوتهای افغانی ما شرایط سهل برای تعویض ندارد و نیز کسی تا کنون قانوناً پیگرد نشده که چرا بالای پول امضا یا یادگاری نوشته، چرا بالای سر عروس و داماد و سایر مراسم میپاشد و چرا به سمبول وحدت ملی بی احترامی نموده اند این ها نکاتیست که بانک مرکزی افغانستان باید در محراق توجه خود قرار داده مواردی را در قانون مدون نمایند تا دیگر این صحنه های ناگوار تکرار نشود و مردم حراست از پول را مکلفیت قانونی شان بدانند.

بامید روزی که این ریکارد شکسته شود و ما از صدر جدول کشور هایی که نرخ فرسایش پول شان زیاد است، پائین بیاییم. ●

به تکنالوژی عصری مجهز و امکانات استفاده از چک، کريدت، دبت کارتها و سایر انواع پولهای الکترونیکی میسر است کمتر از جانب مردم استقبال و استفاده شده است. این امر توجه به کار بیشتر دارد تا منحصی یک فرهنگ مدرن استفاده این امکانات بجای پول نقدنهادینه شود به نظر میرسد کمتر اشتهاات بانکهای تجارتی در تعمیم فرهنگ استفاده از معاملات بانکی و بخصوص استفاده از فرآورده های مدرن بانکی چون پول الکترونیکی موثر بوده است با شیوه و طراحی اشتهاات به شکلی متحول شود که مردم را به پشت غرغه های بانکها و وسایل الکترونیکی بکشاند.

۷- تشویق پرداختها در معاملات عمده فروشی توسط چک های بانکی که درین جا اقدامات وزارت محترم تجارت و اتاقهای تجارت میتواند مثمر ثمر باشد

۸- کلیرینگ هوس برای تسویه چکها بزودی ایجاد گردد و نظام استفاده از چک وارد سیستم تادیات ملی کشور گردد.

۹- سهم گیری وزارتخانه های معارف، تحصیلات عالی و سایر وزارتخانه ها در تعمیم فرهنگ نگهداری پول به نونهالان و جوانان کشور میتواند موثر باشد. هرگاه چند دقیقه به شاگردان از پول منحصی سمبول وحدت ملی، فرهنگ نگهداشت و تشویق برای استفاده از فرآورده های بانکی از جانب اساتید محترم صحبت شود کار بزرگ ملی خواهد بود. در جهت رسیدن به جلوگیری از فرسایش بیرویه پول که بر علاوه ایجاد مشکل در پروسه تبادل مصارف قابل ملاحظه یی را سالانه بالای بودجه بیت المال تحمیل مینماید.

نکته مهمی که باید با اغتنام از فرصت درین بحث تذکر دهم اینست که اکثر مردم ما که با اسعار خارجی سرو کار پیدا مینمایند بخصوص با بانکوتهای دالر با برخورد کاملاً درست در حصه نگهداری آن سعی بلیغ از خود بخرج میدهند، به کرات دیده شده است که هموطنان محترم ما حتی یک نوت ۲۰ دالری را در میان یک کاپی

به مشتریان شان اقدام ورزیده توزیع بکس های جیبی را درچوکات مصارف اشتهاای شان طوری تنظیم نمایند تا کثرت استعمال بکس جیبی درجامعه متعارف گردد.

۲- به منظور جلوگیری از استهلاک پول از اتحادیه های پیشه وران و شاروالی ها تقاضا گردد تا اهل کسبه در نگهداشت پول سعی نموده و از روک های مخصوص نگهداری و سورت بانکوتهای بجای دخل های عنعنوی، قوطی ها و کارتن ها استفاده نمایند درینصورت بانکوتهای در سیستم تبادل از لحاظ آلوده شدن، سورتمنت، شمار و نگهداشت کمتر آسیب پذیر میشوند و این در تمام دنیا مروج است.

۳- بانک مرکزی در کیفیت دوام بانکوتهای، ذهنیت سازی برای تعمیم فرهنگ نگهداشت پول، ترویج پول الکترونیک، ضرب مسکوکات الی ۵۰ افغانیګی، تلاش در انتقال درست پول، بسته بندی های استندرد، سخت گیری در تعویض بانکوتهای فرسوده و ساقط شده، پیگرد کسانیکه به پول بی احترامی میکنند اهتمام بیشتر بخرج دهد.

۴- صرافان اسعاری وخدمات پولی و سایر نهاد های مالی در حصه سورت و بسته بندی درست پول انتقال و ذخیره درست پول استفاده از چکها در معاملات روزانه شان و استفاده از ماشین های پول شمار اقدام نمایند.

۵- شاروالی ها و اتحادیه های پیشه وران با تدویر سیمناار ها برای اهل کسبه در حصه بسته بندی و نگهداشت پول، ترویج روکهای مخصوص پول بجای دخل های عنعنوی، قبول و ترویج سیستم های پایانه فروش (پابنت آف سیل ها) در فروشگاه ها و ترویج ماشین های ATM در نقاط مختلفه به منظور تشویق مردم به استفاده از پول الکترونیکی نظام بانکی کشور را همکاری نمایند.

۶- ترویج معاملات غیر نقده در کشور تعمیم یابد، در شیوه اشتهاات بانکهای تجارتی در مورد معرفی فرآورده های جدید بانکی تجدید نظر شود چه در سالهای اخیر که سیستم بانکی کشور

باندینی پانگه اچونه او د هغې اغیزې په اقتصاد باندې

باندینی پانگه اچونه

د پانگې اچونې د ملاتړ او جذب د قانون له مخې هر هغه پانگه اچونه چې د خصوصي شرکتونو او یا افرادو لخوا د خپل هېواد څخه د باندې ترسره کېږي، که څه هم د دولت د موخو په اډانه کې وي، بهرنی پانگه اچونه ورته ویل کېږي.

د یو هېواد په اقتصادي پرمختیا کې د پانگې له رول څخه په هیڅ ډول انکار نشي کېدای. په اوس وخت کې پانگه اچونه ډېر زیات اهمیت لري، د پانگې اچونې له لارې په تولیداتو کې زیاتوالی راځي او اقتصادي نظام په ټولیزه توګه وده کوي. که چیرې په هېواد کې د پانگې اچونې کچه زیاته شي نو په هېواد کې به نوې کارخانې مینځ ته راشي چې په پایله کې به د کارکوونکو مزد زیات شي او د هغوي د پیروډلو په ځواک کې به هم زیاتوالی راشي نو دغه عملیه د ملي عاید د زیاتوالي لامل ګرځي. په هر حال د یو هېواد د اقتصادي ودې لپاره پانگه اچونه د ځانګړې اهمیت لرونکې ده، لکه څرنګه چې د انسان بدن ته د ژوند کولو لپاره د وینې ضرورت دی په همدې اندازه د یو هېواد د اقتصادي پرمختګ لپاره د پانگې ضرورت دی. څرنګه چې د اقتصاد د پرمختګ لپاره د پانگې رول ورځ په ورځ مخ په زیاتېدو دی، نو د پانگې رول په اقتصادي پرمختګ کې مونږ په لاندې ډول خلاصه کوو.

خو مخکې له دې د اقتصاد په پرمختګ کې د پانگې د رول هکله چې د اقتصاد پوهانو نظریات راځلو:

پروفیسر ولیم لسن:

پروفیسر ولیم لسن په نظر اقتصادي پرمختګ

زیادښت:

څرنګه چې د تولید عوامل هر یو ځانته ځانته رول لري، لکه ځمکه، کار او اداره چې هر یو یې ځانته د یو ځانګړي اهمیت لرونکي دی، چې بې له پانگې څخه مونږ نه شو کولای چې د دې عواملو څخه استفاده وکړو. نو د پانگې په مرسته مونږ کولای شو چې دغه عوامل پکار واچوو چې د اقتصاد د پرمختګ لامل وګرځي.

۳- د تولید په لګښتونو کې کموالی:

د پانگې په مرسته نه یواځې دا چې توکي په پراخه پیمانه تولیدیږي، بلکې د هغې د تولید په لګښتونو کې کموالی هم راځي، د پانگې په واسطه د تولید عملیه ګړندۍ کېږي، د ښه کمیت او کیفیت لرونکي توکي په کم وخت کې تولیدیږي، نو په کم قیمت سره په بازارونو کې توکي په لاس راځي چې د پانگې په مرسته د اجناسو په تولید کې زیاتوالی او د هر واحد تولید په لګښتونو کې کموالی راځي.

۴- اقتصادي پرمختګ:

په اوسني وخت کې د پانگې اهمیت په دومره اندازې سره زیات دی چې پرته له پانگې یو معمولي کار روان ساتل هم نا

یو داسې عمل دی چې د دې په دوران کې په یو هېواد کې اوسیدونکي خلک خپل وسائل په داسې طریقي پکار اچوي چې هېواد کې د سړي سر د عاید د زیاتوالي لامل وګرځي.

پروفیسر ارتهر:

د پرو فیسر ارتهر په نظر اقتصادي پرمختګ په یو هېواد کې د سړي عاید ښکاره کوي. په هر حال د یوې زیاتې اندازې پانگې موجودیت کولای شي چې وروسته پاتې هېوادونه د وروسته پاتې والي څخه وساتي او هېواد د پرمختګ په لور روان کړي. په هر حال راځو د اقتصاد په پرمختګ کې د پانگې رول ته:

۱- د طبیعي سرچینو څخه استفاده: هیڅ یو هېواد پرته له پانگې څخه نه شي کولای چې له خپلو طبیعي سرچینو څخه په اغیزناکه توګه ګټه پورته کړي. څرنګه چې د کرنیزو تولیداتو په زیاتوالي کې، د معدني زیرمو په لټون کې، په سیندونو باندې د بندونو د جوړولو او په داسې نورو ساحو کې پرمختګ بې غیر له پانگې څخه نا ممکنه دی.

۲- د تولید په عواملو او په استعداد کې

باندیني بانکونو سره یې اړیکې هم پیدا کوي. د باندیني پانگې اچونې له کبله نوې ماشینونه او نوې ټکنالوژي داخل د هېواد ته راځي، چې دې سره د هېواد په عایداتو او حاصلاتو کې زیاتوالی راځي.

۴- د تولید په سکتور کې د تولید زیاتوالې: (Increase in Productivity of) (Factors

د باندیني خصوصي پانگې اچونې په پایله کې د تولید په عواملو کې زیاتوالی راځي چې له دې سره د مزدورانو په مزد کې زیاتوالی راځي چې د مزد له زیاتوالي سره مزدوران په خپل کار کې کوښښ کوي چې په پایله کې په کار کې زیاتوالې راځي چې همدغه خپله د اقتصادي ودې لامل ګرځي چې له دې سره سره فني خلکو ته هم ضرورت زیاتېږي.

همدا ډول د هېواد په تولیداتو کې زیاتوالی راځي چې د تولیداتو په زیاتوالي سره اضافه تولید نورو هېوادونو ته صادريږي چې دې سره د ټولنې د ژوند سطحه لوړېږي.

۵- ټولنیزې ګټې: (Social Returns)

په باندیني خصوصي پانگې اچونه کې د اقتصادي ودې سره سره ټولنیزې ګټې هم شته دي. د باندیني پانگې اچونې په مرسته د جوړو شویو کارخانو ګټه هم داخل ته راځي. څرنګه چې باندیني کارخانې هر یو شی پخپله نه جوړوي نو یو اندازه توکي له کورنۍ کارخانو څخه اخلي چې له دې سره په د هېواد په دننه کې تولیدي ظرفیت زیاتېږي. څه وخت چې باندیني هېواد په داخل کې پانګه اچونه کوي نو خپل ځان سره خپل تهذيب، د اوسیدلو طرز، فکر او مفکوره او داسې نور شیان هم راوړي چې دا ټول په کورني تهذيب باندې اغېز کوي او د کورني خلکو په فکر او مفکوره کې بدلون راولي چې د اقتصادي او ټولنیزې ودې

زمانه کې د پانگې په مرسته کیدای شي.

د باندیني پانگې اچونې مثبتې اغېزې:

Positive Effects of (Foreign) Investment

۱- د سپما د خالیګاه پوره کول: (Filling of Saving Gap:

د نوې کلاسیکې نظریې پر بنسټ د باندیني پانگې اچونې په مرسته کولای شو چې د سپما خالیګاه پوره کړو. د باندیني پانگې اچونې په مرسته مونږ کولی شو چې د سپما خالیګاه ډکه او اقتصادي ودې ته ورسېږو.

۲- د باندینو اسعارو د تبادلې د کمښت پوره کول (Filling of Foreign) (Exchange

د خصوصي باندیني پانگې اچونې په مرسته مونږ کولی شو چې د باندینو اسعارو کمبود پوره کړو.

څرنګه چې د وارداتو په وخت کې د باندینو اسعارو په تبادله کې توپیر پیدا کېږي نو پدې اساس د باندیني خصوصي پانگې اچونې په مرسته د باندینو اسعارو توپیر له مینځه ځي او د توازن حالت اختیاروي، ځکه چې باندیني پانګه اچونه اسعار له ځانه سره راوړي

۳- د حاصلاتو د کمبود پوره کول:

(Filling of Revenue Gap)

په وروسته پاتې هېوادونو کې مهارت، صلاحیت او د ټکنالوژۍ کمبود ډېر زیات وي، نو د باندیني خصوصي پانگې اچونې په مرسته مونږ کولی شو چې دغه کمبود پوره کړو. څرنګه چې نړیوالې ټولنې نه یواځې دا چې مالیاتي وسایل چمتو کوي بلکې هغوي ته مهارت او صلاحیت هم ورپه برخه کوي. همدارنګه د غریبو هېوادونو خلکو ته په مختلفو ساحو کې تربیتونه هم ورکوي او

احمد راشد فضل د مالی خطراتو د لوی آمریت غړی

ممکن دی، همدغه پانګه ده چې د انسان د ژوند په هره څانګه کې یو لوی انقلاب پر مخ بیايي.

همدا پانګه ده چې د یو هېواد اقتصادي حالت ټاکي، د کوم هېواد سره چې زیاته پانګه موجوده وي نو هغه هېواد به د اقتصاد له پلوه پرمختللی اوسي او د دې برعکس د کوم هېواد سره چې زیاته پانګه نه وي موجوده او یا د پانگې له قلت سره مخامخ وي نو هغه هېواد به د یو وروسته پاتې او ستوزمند اقتصاد لرونکی وي.

۵- د ژوند د سطحې لوړوالی:

پانګه د یو هېواد د اوسیدونکو د ژوند د ښه والي او سوکالۍ په لاره کې روښانه او ښکاره اغېزې لري. د پانگې په مرسته یوه ټولنه اقتصادي سوکالۍ لاسته راوړي، د پانگې په واسطه د افرادو د استوګنې طریقه، دود او دستور، ټولنیز او سیاسي حالات د یو وروسته پاتې حالت څخه، ښه حالت ته بدلیږي، د پانگې په مرسته د انسان د ژوند هر ډول اړتیاوې د رفع کولو لپاره وسایل چمتو کېږي. عصري ودانۍ، عصري ترانسپورت، هوایي جازونه، هیلې کاپټر، همدارنګه د خوراک څښاک لپاره رنګارنګ خوراکی توکي د تفریح لپاره راډیو، تلويزون او د فوري رابطې د نیولو لپاره ټیلیفون، فکس، سټلایټ، بریښنا لیک او داسې نور په اوسنۍ

۳- د تادياتو د بيلانس د توازن مسايل: **Balance of Payment (Problems)**

په عام ډول سره ويل کيږي چې باندینۍ خصوصي پانگې اچونې سره د تادياتو په بيلانس کې توازن رامینځته کيږي. خو په اوږد مهال کې د باندینۍ خصوصي پانگې اچونې په پايله کې د تادياتو د بيلانس په توازن کې او د پانگې په حساب کې د باندینيو اسعارو په تبادلې کې کموالی راځي. د تادياتو د بيلانس په توازن کې کموالی دې لپاره راځي چې دغه پانگه اچونکي د خپل توليد لپاره توکي په داخل کې د حاصلولو پرځای يې له بهر څخه واردوي او د پانگې په حساب کې د توازن کموالی دې لپاره راځي چې هغه گټه چې دوي لاسته راوړي د سود او يا نورو لگښتونو په بهانه يې بهر ته انتقالوي.

۴- د دولت د عايداتو کميدل: **Least Contribution of (Public Revenues)**

په عامه توگه ويل کيږي چې د باندینۍ پانگې اچونې په پايله کې د دولت په عايداتو کې زیاتوالی راځي خو دا صحيح نده. ځکه د کموالياتو، سهولتونو، د انتقال قیمت، د پانگې اچونې اسانتياوې، امنیت او د داسې نورو سهولتونو د برابرولو لپاره د دې پر ځای چې دولت ته عايد لاسته راشي بلکې دولت د دې سهولتونو د برابرولو لپاره لگښت کوي.

۵- نا مناسبه ټکنالوژي: **(Inappropriate Technology)**

ويل کيږي چې د باندینۍ پانگې اچونې په پايله کې په وروسته پاتې هېوادونو کې د ټکنالوژۍ خاليگاه له مينځه ځي خو حقيقت دا دی چې د باندینۍ پانگې اچونې په نتيجه کې غريبو هېوادونو ته په نا مناسب کيفيت سره ټکنالوژي راوړل کيږي. چې د دې په نتيجه کې بې روزگاري زياتيږي او هم په داخل کې د ټکنالوژۍ د مهارت حوصله له مينځه ځي.

۶- منفي ټولنيز او اقتصادي برخورد: **Negative Social- (Economic impact)**

د باندینۍ پانگې اچونې په پايله کې د يو هېواد په داخل کې خو سپما، پانگه اچونه، کار او په عايداتو کې زیاتوالی راځي خو له دې سره سره په ټولنيزې او اقتصادي ودې منفي اغيزې هم لري. لکه په پرمختيايي هېوادونو کې د عايد د غيرې عادلانه وېش زیاتوالی. همدا ډول هغه وخت چې غريبو هېوادونو ته د باندینۍ هېوادونو څخه ماهرین راشي نو د داخلي ماهرينو ځای نيسي او هم غيرې ملکي تهذيب، مذهبي، ټولنيز او داسې نور منفي اثرات له ځانه سره راوړي.

لپاره اړين دي.

۶- د گټو بيا استعمال:

R e -)

ploughing
of the
(profits

دا هم ليدل

شویدی

چې باندینۍ

خصوصي

پانگه اچونکي

چې کومه گټه لاسته

راوړي هغه بيا په غريبو هېوادونو

کې لگوي. نو له دې څخه داسې مطلب اخيستل کيږي چې باندینۍ خصوصي پانگه اچونکي او نړيوالې ټولنې خپلې گټې د صنعت په نوي کولو، پراخولو او وده بيرته لگوي.

د باندینۍ پانگې اچونې منفي اغيزې:

(Foreign Investment Negative Effects)

د ځينو خلکو په نظر د باندینۍ خصوصي پانگې اچونې سره تړلي لگښتونه دومره زيات دي چې له هغې څخه لاسته راغلې گټه له مينځه ځي چې عبارت دي له:

۱- رعايت او سهولت: **(Facilities and Concessions)**

غريب هېوادونه د باندینۍ پانگې اچونې د جلبولو لپاره ډېر رعايت او سهولتونه برابروي لکه ارزانه ځمکه، د ماليې څخه معاف کول، د اوسيدلو آسانتياوې او داسې نور. د دغو رعايتو او سهولتونو برابرول د يو هېواد لپاره غټ پټي دي چې دغه پټي د باندینۍ پانگې اچونې ټوله گټه له مينځه وړي.

۲- د وړو سرمايوې سکتورونو وده:

Growth of small Capitalist (Sector)

څرنکه چې مخکې وويل شول چې باندینۍ پانگه اچونکي د يو هېواد په اقتصادي وده کې ډېره دلچسپي نه لري. دا خلک د هېواد په داخل کې په يو داسې سکتور کې پانگه اچوي په کوم کې چې ورته زياته گټه وي، په همدې ترتيب سره يواځې د هغې طبقې خلکو په عايد کې زیاتوالی راځي چې له مخکې څخه شتمن وه او دې سره سره د هېواد د داخلي عايد په نامنظم ډول وېش کې زیاتوالی راځي.

د دې گڼې تصویر

اقتصاد مستقل و وابسته

درآمد دولت می افزاید، لیکن باید توجه داشت که بخش عظیم این درآمد های ارزی دوباره به خارج باز می گردد و تبدیل به مواد مصرفی می شود.

اگر فرض کنیم دولت بخشی از درآمد های نفتی را به بخش تولید اختصاص دهد. ناگزیر تولیدات و صادرات غیر نفتی نیز صرف نظر از عدم توانایی در رقابت با تولیدات خارجی، بی ثباتی را از نوسان نفت فرا می گیرد، ادامه چنین فرایندی هر گز به یک اقتصاد ملی پایدار نمی انجامد. رابطه علت و معلولی بین سیاست تک محصولی و بین گرانی، تورم، کند شدن آهنگ انکشاف، بی ثباتی تولید، مصرف زدگی، فساد اقتصادی و انواع آثار غیر سیاسی در عرصه سیاست و فرهنگ عمومی را نمی توان انکار نمود.

سیاست های استخراجی به جز مسأله تولید و انکشاف در کشورهای تک محصولی (نفت) موجب می گردد که دولت ها برای مالیات، بهای اندکی قایل شوند و نوعی بی عدالتی را در اخذ مالیات و توزیع

اساس نوسان قیمت نفت خلاصه نمی شود، چرا که این اثر منفی خود یکی از آثار وابستگی است که همه آثار بی ثباتی را به دنبال دارد. بر این بی ثباتی باید نوسان مصارف استخراج و تولید نفت را افزود.

اقتصاد متکی به نفت را می توان به نحوی به اقتصاد متکی به زمین تشبیه نمود بدین معنی که کشور با فروش زمین، مصارف خود را تأمین می کند بدون آنکه از زمین به عنوان ابزار تولید استفاده نماید. بی ثباتی اقتصاد متکی به نفت به خاطر درصد بالایی که از بودجه دولت، به خود اختصاص می دهد (در دو طرف درآمد و مصرف) همه بخش های اقتصادی را تحت تأثیر قرار داده و آنها را نیز بی ثبات می گرداند. اقتصاد وابسته به نفت کاملاً دولتی و از حوزه بخش خصوصی و رقابتهای آن به دور می باشد و از سوی دیگر عرضه و تقاضای حاکم بر آن کاملاً به اوضاع خارجی بستگی دارد و از اختیار و تصمیم گیری در سطح ملی بیرون می باشد. درآمد های ارزی حاصل از حجم بزرگ صادرات نفت، معمولاً مقادیر هنگفتی را به

واژه وابسته را درین بحث به معنی عام و وسیعتر از مفهوم سیاسی آن در نظر می داریم تا بتوانیم همه انواع وابستگی های اقتصادی را که مانع انکشاف و رشد آن میگردد مورد بحث قرار دهیم. شاید درین نگاه وابستگی سیاسی در اقتصاد ملی به شمار آید، لیکن دیگر وابستگی هایی که توسط عوامل و موانع مختلف دیگر بوجود می آید نیز دارای آثار مخرب است که در ارزیابی، کمتر از آثار منفی در حد اقتصاد وابسته به مفهوم سیاسی آن نیست. به هر حال در یک بحث فراگیر ناگزیر باید همه عواملی که اقتصاد ملی را دچار آسیب و ناکامی می کند و هم چنان موضوع اقتصاد آزاد و اقتصاد دولتی را مورد بررسی قرار داد.

اقتصاد تک محصولی

کشور های در حال انکشاف که دارای ذخایر نفتی می باشند عمدتاً تابع سیاست اقتصادی تک محصولی هستند و به دلایل مختلف، اقتصاد ملی درین کشور ها وابسته به نفت می باشد. مشکلات سیاستهای اقتصادی تک محصولی در شناور بودن اقتصاد ملی بر

امکانات عمومی متحمل گردند و صاحبان سرمایه و بخش خصوصی تولید، قسمت عمده درآمدهای حاصل از استخراج نفت را که در امکانات عمومی صرف می شود به خود اختصاص دهند و در ازای آن مالیات اندکی بپردازند. این مسأله نه تنها به درآمدهای دولت لطمه وارد می آورد، اصولاً خلاف عدالت اجتماعی و بهره وری مساوی آحاد ملت از امکانات عمومی به شمار می آید به هر حال اقتصاد تک محصولی در برخی از کشورها در محصولات چوب، نفت، نیشکر، قهوه و چوب مصداق می یابد که آن را باید در ردیف سیاستهای اقتصادی وابسته محسوب نمود.

اقتصاد مدرن وابسته

مدرن سازی اقتصاد بجز امکانات مادی، نیاز به فن آوری و حتی زمینه های فرهنگی مناسب دارد تا موجب وابستگی به کشورهایی که صاحب فن آوری مدرن هستند نگردد. بی گمان تبدیل سیستم شبکه به یک سیستم میخانیکی، نیاز به گذر از مراحل مختلف و تحولات بنیادی در صنعت و فرهنگ جامعه دارد. حتی می توان گفت که فن آوری نیز به تنهایی نمی تواند موفقیت یک سیستم اقتصاد مدرن را تضمین نماید. چنانکه در یک نظام اداری سنتی بر قرار کردن یک سیستم میکانیزه کمپیوتری با تمام امکاناتی که دارد به تنهایی قادر به تحقق بخشیدن به بوروکراسی مدرن و خود کار نیست.

گرایش کشورهای در حال انکشاف به فن آوری جدید و مدرن ساختن اقتصاد، بدون در نظر گرفتن ظرفیتهای لازم همواره به نفع صاحبان فن آوری تمام شده است. زیرا آنها توانسته اند کالای خود را به فروش برسانند بدون آنکه بهره وری از تکنالوژی جدید برای کشورهای مصرف کننده تحقق یابد، این روند به توسعه کشورهای پیشرفته و عقب ماندگی کشورهای مصرف کننده و وسعت فاصله بین آنها کمک کرده است و پس از مدتی وسایل مدرن در دست کشورهای مصرف کننده به صورت اشیای لوکس و تزئینی درآمده است.

تشویق کشورهای در حال توسعه توسط کشورهای پیشرفته به مدرن ساختن زود رس اقتصاد همواره با مقاصد استعمار همراه می باشد. اصولاً مدرنیزاسیون تنها با وارد کردن ابزار مدرن و وسایل پیشرفته تحقق نمی یابد باید این کار با انتقال تکنالوژی همراه باشد تا ضمن امکان بهره وری از وسایل مدرن توانایی تطبیق وسایل پیشرفته با شرایط موجود و اوضاع اقتصادی و فرهنگی کشور نیز حاصل گردد. بی تردید کار برد اصول علمی، امری ثابت و استندرد برای همه کشورها به طور یکسان نیست بلکه اصول شناخته شده علمی در هر رشته و بخش اقتصادی می تواند به تناسب اوضاع و شرایط هر کشور باید با کسب توانایی های لازم در شیوه کار برد اصول علمی و فن آوری، عمل انطباق را انجام دهد. بدون شک عمل انطباق بدون دسترسی به نرم افزارهای تکنالوژی و بدون توان علمی تحلیل این نرم افزار امکان پذیر نمی باشد.

طور مثال: سیستم میخانیکی موتر، ترافیک، سرک سازی، خط اندازی مسیرها، تقسیم بندی خیابان ها و به طور کلی قواعد و قوانین عبور و مرور به یکدیگر بسته اند. اگر کشوری بخواهد

فرضاً به تناسب فرهنگ عمومی خاصی که دارد درین مقوله های به هم پیوسته تغییراتی بدهد باید توانایی ایجاد تغییرات مناسب در فن آوری موتر سازی را داشته باشد تا بتواند با استفاده از نرم افزار موتر، ماشین مناسب، موتر مطلوب و منطبق با شرایط دلخواه خود را تولید نماید.

اسارتی که به دنبال قبول مصرف یک محصول صنعتی هر چند که مدرن می باشد برای کشور مصرف کننده به وجود می آید در وابستگی به یک محصول خلاصه نمی شود و به نحو رشته

عنکبوت، بسیاری ارکان اقتصادی جامعه را وابسته می سازد.

با توجه به آثار مدرنیزاسیون زود رس اقتصاد در کشورهایی که نرم افزار لازم آنرا در اختیار ندارند (که به طور فشرده به بعضی از این آثار اشاره شد) می توان به جرئت گفت که چنین اقتصادی نمی تواند پایه یک اقتصاد ملی تلقی گردد و آثار منفی وابستگی در آن بیشتر بر منافع بی ثبات آن رجحان و غلبه دارد.

ملاک وابستگی و استقلال در اقتصاد ملی
اقتصاد به معنی عام به عواملی چون: پول، سرمایه، کار، تولید و توزیع که شرایط سیاسی اجتماعی جامعه، دولت و منجمنت در بخش های مختلف اقتصادی وابسته است و این عوامل است در مجموع سرنوشت اقتصاد ملی را رقم می زند. با این دید کلی نمی توان برای اقتصاد مستقل و غیر وابسته مفهوم صحیح در نظر گرفت. لیکن وابستگی اقتصاد به معنی عام و اقتصاد سیاسی به مفهوم خاص به این عوامل به معنی وابستگی هر شی به ارکان و عناصر تشکیل دهنده آن می باشد، که هر گز نمی توان ماهیت اشیاء را به اجزای تشکیل دهنده آن وابسته شمرد.

ملاک وابستگی اقتصاد به معنی منفی آن وابستگی اقتصاد به عوامل بیرونی و شرایط و اموری است که از ماهیت اقتصاد بیرون و بیگانه هستند، یعنی وابستگی اقتصاد به امر غیر اقتصادی. سیاست های اقتصادی و برنامه ریزی اقتصادی باید متکی به عواملی باشد که به نوعی اقتصادی محسوب می شوند. در این صورت اقتصاد، قائم به ذات بوده و مستقل

محسوب می شود. اما وابستگی اقتصاد به عواملی که از متغیرهای اقتصادی به حساب نمی آیند موجب وابستگی می گردند. اثر گذاری متغیرهای غیر اقتصادی در فرایند اقتصاد به معنی غیر اقتصاد کردن اقتصاد است. لیکن باید اذعان کرد که عوامل و متغیرهایی که رابطه مستقیم با اقتصاد دارند اندک نیستند و بیشتر عوامل و متغیرهای اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، روانی و حتی خصوصیات فردی انسانها به نحوی در رابطه با مسائل اقتصادی و درگیر با اقتصاد می باشند. بی گمان گونه های مختلف از وابستگی در اقتصاد اجتناب ناپذیر است نه تنها منفی نیست بلکه کاملاً مثبت و در استقلال اقتصادی مؤثر و لازم می باشد، مانند: بستگی به نظارت و کنترل، قانون، برنامه تشکیلات، بودجه و موازنه های لازم که همه از جمله عناصر اقتصادی به شمار می آیند. به طور کلی شاخص های توسعه را نه باید در ردیف وابستگی های منفی به حساب آورد چنانکه در انتخاب الگوی توسعه ممکن است از تجربیات پیشرفته بشری بهره گرفته شود و وقتی که با شاخصها و خصایص ملی سازگار و با فرهنگ و موازین اسلامی منطبق است می توان از تجاربی که به پاسخ مطلوب و قطعی رسید استفاده نمود.

یکی از ابعاد بارز استقلال اقتصادی توسعه زراعت برای دستیابی به استقلال غذایی است. چنانکه توجه به محیط زیست و موارد دیگر آن می تواند در تصحیح الگوی رفتاری انسان متناسب با توسعه، مفید باشد.

حرکت آگاهانه بر اساس اراده هوشمند و آزاد برای گذار از استقلال وابسته به استقلال مستقل و آزاد عامل هماهنگ کننده و مؤثر را در کسب اهداف مطلوب نباید از نظر دور داشت، هر چند این عامل برتر و فراگیر، همان دولت است لیکن در نگاه کلی و کلان، چنین انتظاری از این نهاد می توان داشت که بر اساس ماده سیزدهم و بند اول ماده چهاردهم قانون اساسی وظایف مشخصی را در راستای اقتصاد ملی مستقل تعمیم نماید. سر آغاز هر حرکت اقتصادی، سیاست اقتصادی و انکشاف، مشخص شدن معنی و هدف زندگی است و پاسخ قطعی به این سوال فلسفی که تأمین نیازهای حیات مادی انسان که با توسعه صورت می گیرد، سهم حیات معنوی در این رابطه چیست؟ ایجاد موازنه منطقی بین اصول و ارزشهایی که نیازهای معنوی او را تضمین می نماید، مهمترین بُعد تعیین خط مشی کلی اقتصاد ملی و انکشاف است. (درین میان فرهنگ ملی و مسایل اقلیمی و شرایط کلی جامعه نیز سهم خود را می طلبد. این سهم به نوبه خود طرف سوم این موازنه است که معمولاً در خواسته های نسل جدید متجلی می گردد، نسلی که حیثاً به مسایل ویژه خود در حد یک اصل در برابر خواسته های مادی و معنوی می اندیشد و به رغم آنکه این خواسته ها، خود بخشی از خواسته های مادی و معنوی انسان به شمار می آید لیکن ویژگیهای انسان معاصر او را در حوزه تقاضاهای خاص خود چنان مشغول می سازد که گویا آنرا مقدم بر دو نوع نیاز قهری

آخند جان رستاقی عضو مدیریت عمومی نظارت بانکها

بر خورد ایزاری با نظام سیاسی و آزادی نکته قابل توجهی است که همواره اقتصاد آزاد توانسته است با گذر از نظم سیاسی آنرا به گونه ای سامان دهد که در اختیار سرمایه داری قرار گیرد و راه رشد آن را به هر نحو ممکن فراهم سازد.

نگاه به دولت به عنوان (ضد حقوق بنیادی)، (فرا دولتی) و (ایزاری) در حقیقت بدان جهت ساده لوحانه است که نظام سرمایه داری آزاد ازین رهگذر سرانجام نظم اجتماعی را از دست خواهد داد توافق دولتهای خاص و ایزار سرمایه داری در سطح بین المللی برای سرکوب مردم و ملت ها از بعضی حقوق و ارزش ها، آخرین راه نجات و بقای نظام سرمایه داری است که بی گمان در نگاه ایزاری سرانجام این دژ مستحکم نیز سمت و سوی خود را تغییر خواهد داد.

گاه رابطه نظم اقتصادی با نظم سیاسی با سیاسی کردن اقتصاد اشتباه می شود، در حالیکه نه سیاست را باید اقتصادی کرد و نه اقتصاد را سیاسی. لیکن رابطه آن دو به دلیل آن است که هردو دارای جایگاهی در هویت انسانی هستند و هردو حق از یک ذات سرچشمه می گیرد. وحدت دو حق، این رابطه را اجتناب نا پذیر ساخته است. ●

سازد، نتیجه جدیدی را ارایه می دهد که پاسخ سوال وابستگی را دوگانه می سازد، یعنی وابستگی کامل و استقلال کامل به گونه ای که اصل نظارت نظم سیاسی را می پذیرد. لیکن در چارچوب کنترل و نظارت، بهره وری مشروع از سرمایه و کار را در بخش خصوصی به رسمیت می شناسد، در حقیقت نظارت توأم با تضمین امنیت سرمایه هر کار مشروع، کلید حل مشکل در رابطه فیمابین نظم اقتصادی و نظم سیاسی است.

بی گمان تضمین امنیت فعالیت های بخش خصوصی از جمله حقوق بنیادی انسانی است که آزادی و مالکیت او به رسمیت شناخته شده است لیکن از سوی دیگر نظارت حق بنیادی دولت است که انسان آزاد به زندگی با آن تن داده است.

به نظر می رسد که اعمال این دو نوع حق از دو سو، هرگز موجب رقابت ناسالم و غرض آلود نمی گردد. زیرا اعمال هر کدام ازین حق می تواند مکمل دیگری باشد و فعالیت هر چه بیشتر بخش خصوصی ممکن است از فشار بار اقتصادی دولت بکاهد و نظارت دولت نیز نا هنجاری ها و رقابتهای ناسالم و موانع را از سر راه فعالیت های بخش خصوصی بر میدارد و برای بخش خصوصی امکان استفاده از منابع و امکانات عمومی را فراهم می آورد. بی شک در ارزیابی راهی که جهان سرمایه داری تا سرحد توسعه همه جانبه مادی پیموده است، نمی توان بهای بی را که از عدالت اجتماعی پرداخته، چشم پوشی کرد و حقوق فردی و اجتماعی پایمال شده درین مسیر را نا دیده گرفت، هم چنین

و طبیعی انسان می شمارد و نسل جدید به جای اینکه خود را در چهره انسان بیابد، سعی می کند انسان را در چهره خود ببیند و تفسیر کند).

ازینرو نا گزیر باید در تحلیل و تفسیر نیاز های مادی و معنوی انسان دو اصل زمان و مکان را در نظر گرفت و بر اساس شرایط آن دو به تعیین نیاز ها همت گمارد.

نظم اقتصادی وابسته به نظم سیاسی
چالش های دو جانبه مارکسیزم و سرمایه داری در اثبات و نفی وابستگی نظم اقتصادی و سیاسی هر چند با میانداری سوسیالیزم اندکی از نقش آن کاسته شد، لیکن این مسئله هنوز هم از اهمیت فوق العاده بر خوردار است که چنین وابستگی اصولاً از نوع وابستگی منفی است و با نوعی وابستگی مثبت و سازنده، متفاوت است. بی گمان در همه چالشها از هردو طرف، تنها یک معیار مورد استفاده قرار می گیرد و آنهم عدالت اجتماعی است و هر دو طرف بلکه هر سه طرف دعوا با تفسیری که از عدالت اجتماعی ارائه می دهند، مبنای خود را بر این اصل استوار، تفسیر و توجیه می کنند.

تفسیر عدالت اجتماعی مبتنی بر آزادی فرد و بر اساس مالکیت خصوصی، حاکمیت نظم سیاسی را بر نظم اقتصادی نفی می کند و تفسیر دیگر از آزادی و مالکیت، عدالت اجتماعی را توجیه کننده وابستگی نظام اقتصادی به نظام سیاسی می داند. بی گمان دیدگاه اسلام در زمینه آزادی که آنرا با مسئولیت همراه می سازد و نیز در زمینه مالکیت که آنرا با محدودیتهایی محصور می

مفهوم و اهمیت اداره

محمد اسحق حیدر افغان محاسب آمریت مالی

وسایل مختلف و به کار بردن تکنالوژی جدید، مغلق، مغلق تر و پیشرفته تر می گردد. اداره نیز از شکل عنعنوی بیرون آمده، نه تنها این که تجارت، صنعت، زراعت، اقتصاد و سایر علوم در حیطه بحث و ارزیابی آن در می آید و به همین ترتیب ساحه دید و مطالعه آن وسیع تر می گردد.

کمیت و کیفیت تولید، نقش حکومت ها در تولید و توزیع یا فعالیت مؤسسات عامه و خصوصی در تجارت و اداره امور عامه ماهیت سازمانی و وظایفی را که باید از طریق به کار بردن افراد و ماشین آلات، استعمال وسایل پیشرفته تکنالوژی معاصر انجام دهد، به صورت مشخص نمی توان برای تمام ادارات در یک قالب و چارچوب معین، وظایف شان را تثبیت کرد.

هر سازمان اداری چه عامه و چه هم خصوصی بنابر وسعت ساحه فعالیت و تعداد کارکنان

کرده اند.

برخی عقیده دارند که اداره عبارت از قوه است که در رعایت از پالیسی های موضوعه سازمانی، رسیدن به اهداف سازمان از طریق انجام وظایف بهتر می باشد.

اداره رسمی را دانشمندان علم اداره چنین تعریف کرده اند: اداره رسمی عبارت است از تجمع افراد، تحت رهبری سلسله مراتب اداری، به منظور تحقق اهداف معینه، از طریق همکاری و اجرای وظایف در سازمانی که صلاحیت ها و مسوولیت های هر اداره و هر فرد در آن سازمان توسط قوانین، مقررات یا طرز العمل های خاص، تثبیت و اجرای آن وظیفه را ضمنی ساخته است.

به همین ترتیب علمای علم اداره از سازمان غیر رسمی نیز تعریف ارایه کرده و سازمان غیر رسمی را عبارت می دانند از تجمع افراد و یا گروه های انسانی که غرض انجام اهداف معین و تثبیت شده، بدون رعایت سلسله مراتب اداری، اجرای وظیفه می نمایند.

در سازمان غیر رسمی ارتباط افراد آن اداره از غریزه های اجتماعی و تمایلات طبیعی انسان، تنظیم می گردد.

طوری که قبلاً تذکر داده شد، به هر اندازه ای که جامعه تکامل می نماید، به همان اندازه روابط بین انسان ها از طریق استعمال

علمای اداره از مفهوم اداره و معنای آن تعریف های مختلفی ارایه کرده اند. ، اداره به مفهوم اوامر، هدایات، استعمال زور، احکام، تهدید، تأدیب و بعضاً هم مجازات، به کار برده شده. این مفهوم به تدریج به معنا و مفهوم وسیع تر استعمال شده است. اداره از طریق امر و نهی، به ذرایع مختلفی از طریق وسایل تخنیکی مانند: استعمال تلفون و تلگراف، کارمندان اداره را کنترول کرده، صلاحیت و مسوولیت های شان را تثبیت و برای کارمندان به اشکال مختلف صلاحیت اجرای یک عمل یا نهی از اجرای آن، داده می شود.

اداره در لغت به معنای امور، انصاف، دایره، آراسته، اهدا، یک پروسه اجرائی، حاکمیت، مدیریت یا اجرای امور عامه و اجرای امور خصوصی چون تجارت یا اجرای امر یا حکومت، صلاحیت، تنظیم امور اداری، مذهبی، عدلی و غیره استعمال و به کار برده شده است.

عده ای اداره را به معنای پروسه هماهنگ شده، در یک تشکیل منظم، برای انجام امور و وظایف مشخص شده، معنی کرده اند.

عده ای هم اداره را عبارت می دانند از ترکیب مواد، هماهنگ کردن کارکنان غرض اجرای وظایف معین، غرض رسیدن به اهداف مشخص، از طریق به کار بردن افراد، تعریف

می‌شود باید در همچو یک سازمان صلاحیت‌ها و مسوولیت‌ها و حدود و اختیارات هر اداره و هر فرد در آن اداره معین گردد بین ادارات در انجام وظایف و به سر رسانیدن اهداف معینه، ایجاب می‌کند تا ارتباط و هماهنگی موجود و سبب شکایت و عدم رضایت کارکنان سازمان نگردد.

۳- کارمندان اداری (STAFFING)

مطلب از کارمندان اداری، به نظر گولک شامل مراحل استخدام و تربیه کارمندان یک سازمان می‌باشد.

وقتی کارمند در یک سازمان استخدام می‌شود، قبل از استخدام باید شرایط کار، حدود صلاحیت و مسوولیت کارمند، اندازه تحصیل و سایر شرایطی که برای آن وظیفه از طرف اداره تعیین شده، در حین استخدام در نظر گرفته شود. موضوع تربیه و انکشاف معلومات کارمند بعد از استخدام، باید در اداره در نظر باشد.

۴- هدایت و صدور احکام (Direction)

هدف از فرماندهی عبارت از اخذ تصمیم خاص یا عام و طرز دادن هدایت و احکام غرض به سر رسانیدن وظایف به شکل بهتر و منظم‌تر در اداره می‌باشد.

همه می‌دانیم که وقتی کارمندی در اداره

اداری آن فرق می‌کند. لوئر گولک دانشمند امریکایی علم اداره در سال ۱۹۳۷ نظری را در مورد وظایف اداره ارایه کرد که مورد قبول اکثر دانشمندان علوم اداری و مدیریت قرار گرفته است. موصوف عقیده داشت که وظایف اداری شامل مطالب و موضوعات ذیل می‌باشد. به نظر گولک وظایف اداری در این کلمات مخفف خلاصه شده است: (POSDCORB)

۱- برنامه ریزی (Planning)

برنامه ریزی عبارت از پیش بینی درست و عملی آینده است که از آن طریق می‌توان به حصول اهداف اداره، نایل آمد، باید گفت، ضرور است که اهداف اداره معلوم و مشخص بوده، برای هر فرد و دفتر لایحه وظایف آن مشخص شده و پالیسی مشخص موجود باشد. وقتی پلان طرح می‌گردد باید از طریق به کار بردن معلومات درست، و احصائیه های موثق در زمان معینه، ترتیب شده و شکل دگمی نداشته باشد یعنی معلومات جدید و موثق بنابر شرایط خاص و انجام فعالیت تعدیل و تغییر یافته بتواند. برنامه یا پلان در اداره باید انعطاف پذیر باشد.

۲- وضع و ایجاد تشکیلات (Organization)

وقتی بنابر ضرورت یک سازمان یا تشکیلات که به صورت مترادف استعمال می‌گردد ایجاد

آن دارای وظایفی می‌باشند که در بلند بردن کمیت و کیفیت کار آن سازمان، از خود وظایفی می‌داشته باشند که مورد نیاز آن اداره باشد. می‌دانیم که هر سازمان از خود وظایف و مسوولیت‌هایی دارند که خاصه آن اداره می‌باشد به عباره دیگر ما نمی‌توانیم برای تمام سازمان‌های عامه و خصوصی، کوچک و بزرگ و وظایفی ایجاد کنیم که در همه یک سان تطبیق و تعمیم گردد. وظایف سازمان‌ها بنابر وسعت اجرای امور در نوع فعالیت آن، تعداد کارکنان و اهداف آن، مختلف می‌باشد. روی همین دلیل است که علمای اداره در مورد وظایف اداره و مدیریت نظرات مختلف دارند. در این مقاله موضوع بحث ما وظایف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی سازمان نمی‌باشد. بلکه هدف اصلی این مقاله بررسی وظایف اداری و اجرایی یک سازمان و اموری که متعلق به مامورین و کارمندان آن اداره گردد می‌باشد. چیزی که باید به خاطر داشت این است که وظایف هر اداره بنا بر وسعت تشکیلاتی و اداری وظایفی را که باید انجام دهد، متفاوت می‌باشد. به هر اندازه که یک سازمان بزرگ‌تر است وظایف آن نیز متعدد و بزرگ‌تر می‌باشد، پس این وظایف بنابر بزرگی و کوچک بودن اداره، اهداف اجرایی و

پرسونل، توسعه و ترویج، پرداخت غرامت، همبستگی و نگهداری می‌باشد.

در یونان باستان که به حکومت های شهری منقسم شده بود، متوجه این موضوع شده و برای پیشبرد امور اداری، علمای آن زمان کدرهای اداری را در مسایل شهری و نظامی تربیه می نمودند.

اما تا زمان انقلاب صنعتی قرن ۱۸ و ۱۹، امور در دواير به وسایل ساده انجام می شد، دامنه کار و استخدام آن قدر انکشاف نیافته بود و موضوع تخصص هم به میان نیامده بود ولی انقلاب صنعتی که عصر اختراع ماشین است، زمینه کار را برای مردم در یک مرحله انکشاف داد، ولی آنانی که به ماشین دسترسی نداشتند، کار هم برای شان در ساحات تخنیک و عملی میسر نبود.

با حلول عصر انقلاب صنعتی، مسایل بغرنج و تنوع در تمام ساحات پدید آمده از آن جمله مسایل اداری نیز تغییر کرده.

این کشفیات خاصاً بین دو جنگ جهانی و بعد از آن به سرعت مسایل اجتماعی، صنعتی و سیاسی را متحول ساخت و برای تولید بیشتر ابزار جنگی و ماشین های پیشرفته جنگی نیاز بیشتر شد و لاجرم موضوع استخدام همچو افراد در اداره محسوس گشت. البته اختراع ماشین های پیشرفته جنگی ایجاب اداره در استخدام آن را نیز می نمود که در نتیجه ضرورت شدید به اشخاص مسلکی و فنی در اداره محسوس شد. البته برای ایجاد و اختراعات در زمینه اداره تولید و توزیع در همچو کشور، توجه زمامداران مبذول گشت و پوهنتون ها توجه شان را برای تعلیم و تربیه همچو کارمندان و اشخاص مبذول داشتند. ●

وظایف از اصول عمده سازمانی می باشد.

۷- بودجه (BUDGETING)

موضوع تعیین بودجه برای انجام و به سر رسانیدن ضروریات، چه در سکتور عامه و چه هم در سکتور خصوصی یکی از ضروریات و اصول عمده اداره می باشد. بودجه ادارات در افغانستان در هر سال مالی، برای هر اداره دولتی یا وزارت خانه، از طریق جمع آوری احصائیه های دقیق، ترتیب و بعد از منظوری بودجه دولت از طرف کابینه، باید از طرف شورای ملی تأیید گردد. بدون بودجه، فعالیت ادارات دولتی و خصوصی به رکود مواجه و حتی سازمان از فعالیت باز می ماند. از روی تثبیت و تشخیص بودجه چه در دواير عامه و چه در سازمان های خصوصی یکی از ضروریات اول سازمان می باشد که از این طریق چرخ های دواير و سازمانی در حرکت می آید. هرگاه بودجه به صورت دقیق، احصائیه گیری عملی ترتیب نشود، اداره را به کسر مواجه می سازد و امور عامه و خصوصی انجام نمی شوند. گولک باید در این فورمول خود موضوع کنترل و رهبری را نیز می گنجانید ولی بنابر این که موصوف به این عقیده بود که این شکل از طریق پلانگذاری دقیق و راپور دهی، و تصنیف علمی بودجه، موضوع کنترل و رهبری را احتوا می نماید و بناءً ضرورت به ذکر کنترل در رهبری، هرگاه عناصر فوق الذکر در اداره عملی شود، دیده نمی شود.

EDWIN B. FLIPPR در سال ۱۹۷۱ وظایف اداره یا سازمان را به دو دسته ذیل تقسیم بندی کرده بود: دسته اول به نظر او وسایل پلانگذاری، تشکیل سازمانی، رهبری و کنترل وظایف، دسته دوم شامل خریداری و

استخدام می شود، باید کارمند بدانند که آمر چگونه راضی ساخته می شود، در کدام حدود و نزد چه کسی جوابده بوده و از کدام مرجع بر وی امر و حکم صادر می شود.

۵- هماهنگی (COORDINATION)

هدف از هماهنگی کردن عبارت است از فعالیت هایی که غرض انجام وظایف و تطبیق هدایات جهت رسیدن به اهداف معین سازمانی، باید بین اجرای وظایف و تعیین صلاحیت های هر کارمند، تعادل و ارتباط منطقی وجود داشته و هر واحد اداری مکلف است برای انجام هدف مشترک، با حفظ تعادل منطقی اجرای وظیفه نماید.

۶- تأمین ارتباطات و راپوردهی

(REFORTING+COMMUNICATION)

انجام وظایف بهتر در یک اداره مستلزم شناخت موانع، نارسایی و مشکل در انجام وظایف اداری می باشد. می گویند تشخیص مشکل، علاج آن را آسان تر می سازد. وقتی در اداره یا سازمان مشکل تشخیص شد، برای حل مشکل باید علاج آن جستجو شود.

راپور دهی یکی از عناصر عمده حل مشکل سازمانی است. در جنگ عمومی دوم راهدارهای امریکایی یا به عبارۀ دیگر وسایل کشف در راهدارها، کشف کردند که اشیای اجنبی به طرف بندرها در حال آمدن است ولی این معلومات را با سایر ارگان های کشفی شریک نکردند تا این که حمله کرد و در حدود ۳۰۰۰ نفر را به قتل رسانید و طیارات جاپانی، چندین کشتی امریکایی را تباه کرد. هرگاه این کشفیات راپور داده می شد، امکان زیاد وجود داشت که از تلفات افراد جلوگیری می شد. پس موضوع راپور دهی و همکاری در اجرای

د هېواد په د ننه کې د لويو اقتصادي لارو تاريخچه

او تگ راتگ لويو او وړو لارو ته اړتيا ليدل کيدله.

دغه کلتوري غنا چې د هېواد مادي او معنوي بنسټ يې جوړولو او د گاونډيو او نړيوالو د پاملرنې وړ هم ؤ، په لنډه توگه څپرو.

۱- په کابل، د بدخشان په تنگه دره، د آيېکو د شمال په هزاره سيمه، د شمال ختيځ په دره کمر، د دره صوف په سهيل لويديځ دره، د شولگرۍ د جنوب په آق کپروک، د شبرغان په طلا تپه، د ميمونې د جنوب په گزريوان، د ارغنداب په شمال په منديگک، د کندهار د جنوب لويديځ په شمير غار او د ده موراسي، د هلمند په بست قلا او د نيمروز په سيستان کې د قبل التاريخ

شمال کې د ترکمنستان سره، په شمال ختيځ کې د مغولو د امپراطورۍ سره، په سهيل کې د هند له نيمې وچې او په لويديځ کې د فارس له لرغونې امپراطورۍ سره تل په سوداگريزو راکړو او ورکړو او د لومړنيو موادو په جوړولو بوخت ؤ.

له همدې امله د گاونډيو هېوادونو څخه زياتې سوداگريزې لارې د افغانستان په لور را خلاصې شوې وې، نه يواځې دا چې په افغانستان کې يو کلتوري مرکزيت موجود ؤ، بلکې په گوډ، گوډ کې يې کلتوري، مذهبي، سوداگري او د قيمتي ډبرو او فلزاتو توليدات تر سترگو کيده، د بشري اړتياوو او د گاونډيو د سوداگريزو مارکيټونو د غوښتنې له امله د سوداگرۍ

د لويو لارو جوړيدل تل د طبيعي او اقتصادي حالت تابع وي. په افغانستان کې د لويو لارو تاريخچه د افغانستان له لرغوني فرهنگ سره نېغې اړيکې لري. لکه څرنگه چې د بلخ کرنيز او کلتوري مدنيت د ميلاد څخه دمخه (۳۵۰۰) کلونو ته رسيږي نو پلي، د اوشبانو او اسونو لارې او کاروانونه هم په هماغه لرغوني تاريخ پورې اړه پيدا کوي ځکه انسان د پوهې او کلتور په ترلاسه کولو سره د ځمکې پرمخ د خپلې واکمنۍ په څنگ کې، خپل اداري، سياسي، اجتماعي او سوداگريز سرحد په ښه توگه ټاکي او تثبيتوي.

په لرغوني باختر کې د کرنيز مدنيت د رڼا په خپريدو سره د وخت افغانستان په

برسيره پر دې افغانستان د خپل ستراتيژيک موقعيت په بنسټ له ډېرې لرغونې زمانې راهيسې کله د شمال، کله د لويديځ او کله هم د ختيځ له لارې د استعمارچيانو لخوا تر بريد لاندې راغلی دی او کله هم افغاني شاهانو او امپراطورانو د بيلابيلو لارو څخه د ختيځ، لويديځ، شمال او د جنوب د لارې خپله ساحه پراخه کړېده چې پدې برخه کې د محمود غزنوي، احمدشاه بابا، امير تيمور او بابر بريدونه د يادونې وړ دي، په عامه توگه د اسلام څخه د مخه د بودايزم د مذهب نفوذ، د لوی سکندر حملو، د چنگيز او د اسلامي سپاهيانو بريدونه او داسې نورو پلو او د کاروانونو لارو ته ضرورت درلود چې د سوداگري او د مواصلاتي لارو د ودې لامل گرځيدل.

له هند، لرغونې فارس، ترکستان او چين څخه د سوداگريزو مالونو لپړد او راکړه ورکړه بل عامل ؤ چې افغانستان يې د دوديزو ترانسپورتي لارو د شبکو له پلوه غني کړی ؤ، د کار لټه د يو ځاي نه بل ځاي ته انفرادي او ډله يزه مهاجرتونو کله به په پلي ډول او کله هم د اسانو، اوشانو او داسې نورو اهلي حيواناتو په وسيله تر سره کيدل چې اوس مهال د لويو لارو د پرمختگ لامل همدا گڼل کيږي. ●

تاج محمد تمکين

د افغانستان بانک د ختيځ زون اقتصاد پوه

د کابل - کندهار لويه لاره چې اوږدوالی ۴۸۳ کيلو مترو ته رسیده د امريکاء په مالي مرسته جوړ شوی ؤ.

د هرات او تورغنلې، کابل او تورخم لويې لارې هم د بهرنيو هېوادونو په مرسته جوړ شوي ؤ.

خو کې د پوځي فعاليتونو پر اثر هېواد د يرې لويې لارې او عمده سرکونه ويجاړ شوي دي.

۲:- د اسلام څخه د مخه فرهنگي بقاياوې چې دغه بقاياوې د جلال آباد په هډه، کابل، بگرام، سرخ کوتل، کندز، باميان او داسې نورو ځايونو کې ليدل کيږي.

۳:- د اسلامي هنر پاتې شوني چې په جلال آباد، لغمان، بگرام، پغمان، کابل او داسې نورو ځايونو کې ليدل کيږي.

۴:- اسلامي مناظر او زيارت ځايونه: چې په امام صاحب، کابل، غزني، مزارشريف، بلخ، قندهار، باميان، چغچران، لشکرگاه، هرات او داسې نورو ځايونو کې.

۵:- د توريزم (سيلانيانو) مرکزونه: د نورستان په کامديش، برگ مټال، جبل سراج، مهترلام، سرخورد، سروبي، کابل، فراه، هرات، بند امير او داسې نور مرکزونه.

له دغې لنډې يادونې څخه بايد پوه شو چې د افغانستان هره برخه د سيلانيانو، سوداگرو، زيارت کوونکو او د نړۍ گرځندويانو لپاره په زړه پورې ده او له همدې امله د آسيا د زړه په توگه پيژندل کيږي له دې کبله ترافيکي شريانونو او ترانسپورتي شبکو ته اړتيا ليدل کېږي.

پورې اړوند پاتې شوني او بنسټونه. په هېواد کې نژدې ۱۷۰۰۰ کيلو متره خام او پاخه سرکونه شته دي چې د هغې له جملې څخه ۲۶۰۰ کيلو متره نې عمده لويې لارې جوړوي دا لويې لارې ډيری ولايتونه د هېواد له پلازمينې کابل سره تړلي او افغانستان له گاونډيو هېوادونو (پاکستان د تورخم او سپين بولدک له لارې، ايران او ترکمنستان د اسلام قلعه او تورغنلې له لارې، ازبکستان او تاجکستان د حيرتان بندر او شيرخان بندر له لارې نښلوي.

که څه هم د اندخوی له اقينه بندر، د تخار له ای خانم او د بدخشان له اشکاشم څخه په محدود ډول هغه هم د پوځي انتقالاتو په منظور گڼه اخستل کيږي، د جهاد په کلونو کې د شاه سليم لاره چې د بدخشان ولايت د پاکستان له چترال سره نښلوي، جوړه شوه، دا لاره چې د دوو کلونو راهيسې د موټرو پر مخ تړلې ده يوازې د درې مياشتو لپاره ترې گڼه اخستل کيږي.

د هېواد د ډېر ولايتونه او ولسوالی د خام او صعب العبور د لارو پواسطه د ښارونو له مرکزونو سره تړلي شويدي چې اغلباً موسمي بازارونو او ويجاړونکو سيلابونو په اثر بنديږي.

لومړي او دويم پنځه کلن پلانونه د ۱۹۵۵ څخه تر ۱۹۶۷ ميلادي کلونو پورې د عمدو لويو لارو په جوړولو ټينگار درلود. د سالنگ لويه لاره او تونل په ۱۹۶۰ لسيزه کې د پخواني شوروي په مرسته جوړ شوی دی.

رفاه اقتصادی چگونه بوجود میآید؟

کار مساعد و افزایش بخشیدن مولدیت فی ساعت کار وسیله عمده و مهم تزئید عاید فردی سبب تزئید محصول اجتماعی اهمیت بسزایی را دارا میباشد که در اینصورت فشار مستقیم بالای کارگر یا فرد وارد نشده و تزئید مولدیت فی ساعت کار، باعث افزایش حجم تولیدات عمومی گردیده که رفاه اقتصادی را فراهم میسازد.

اینکه چگونه محصول اجتماعی ازدیاد یابد تا در پرتو آن اهداف عمومی سیاست اجتماعی که عبارت از آزادی، عدالت و مصونیت است، نیز تأمین گردد.

همچنان هدف نهایی در اقتصاد عبارت از تأمین رفاه اقتصادی و آسایش مادی ◀

نفوس متناسب به عوامل تولید گردیده و پرنسب های تولیدی مولد به منظور افزایش محصول اجتماعی انتخاب شود که در اینجا از سیاست تزئید و یا تنقیص نفوس کار گرفته میشود که هدف عمده آن عبارت از بدست آوردن تناسب مساعد نفوس و عوامل تولید است تا توسط آن میتوان محصول اجتماعی را افزایش بخشیم.

تزئید مولدیت و عاید کار فی فرد مربوط به تعیین شیوه تولید میباید و نیز مناسبات تولیدی در ترکیب عوامل تولید رول دارد که البته در اثر تخصص در کار میتوان عاید کار فی فرد را افزایش بخشید.

در سیاست اقتصادی از همه بیشتر تأمین

علمای اقتصاد راجع به رفاه اقتصادی معتقد اند که رفاه اقتصادی در بلند بردن سطح محصول اجتماعی موثر است. بدین معنی در جوامعی که حجم محصول اجتماعی آن به تناسب نفوس آن جوامع بلند تر است در آن کشور ها امکان بیشتر رفاه اقتصادی میسر میگردد و معمولاً سه امکان در بلند بردن محصول اجتماعی موثر اند.

۱- افزایش محصول اجتماعی بصورت عمومی متناسب به نفوس جامعه

۲- افزایش عاید کار فی فرد طور جداگانه

۳- بلند بردن مولدیت فی ساعت کار در صورت اول سیاست نفوس منحیث وسیله عمده مورد استفاده قرار میگیرد تا

پرویز طیب زاده کارمند بخش تفیش امریت عمومی اسناد و ارتباط

زراعت مورد توجه می‌باشد. در یک حوزه هدف توازن حقوق معاش طور عادلانه دارای اهمیت می‌باشد. به هر صورت این اهداف در ساحه خانواده‌ها، تصدی‌ها و دولت، نظر به شرایط زمان و مکان تعیین و مورد تطبیق قرار می‌گیرد که بدین ترتیب هرگاه موضوع را از نگاه جریان اقتصاد ملی مورد مطالعه قرار دهیم دیده می‌شود که همه این اهداف تحت شعاع بنیه و ساختمان اقتصادی قرار دارد. به عبارت دیگر همه اهداف اقتصادی دیگر که در جریان اقتصاد یک مملکت قرار دارد و یا قرار می‌گیرد تابع ماهیت اقتصادی آن مملکت بوده و اهداف باید طوری تعیین و تطبیق گردد که مطابق به شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن کشور باشد. تحقق یافتن اهداف نظر به زمان و تنظیم آن نظر به اهداف بعید و نزدیک موضوع را بسیار ساده ساخته اما تعیین اهداف و جستجو در مسایل و تدابیر غرض تحقق آن یک موضوع نهایت مشکل و پیچیده سیاست اقتصادی به شمار می‌رود. ●

ساختمان اقتصادی موثر واقع می‌گردد در سیاست اقتصادی از هم تفکیک شده اند. اهداف ساختمانی که نسبتاً اهداف بعید اند در طول سالهای دراز اقتصادی عملی می‌گردد و اهداف طویل‌مدت را تشکیل می‌دهند که قرار ذیل اند:

- بکار انداختن معقول منابع طبیعی و عوامل تولید.
- توزیع عادلانه ثروت و عایدات
- تأمین احتیاجات مجموعی
- سرعت بخشیدن رشد اقتصادی به منظور بلند بردن سطح زندگی افراد کشور
- تنظیم ساحات کاری
- سیاست نفوس
- اهداف کانتراکتوری یا رونق اقتصادی که با وضع اقتصادی در طول سال جریان اقتصادی تغییر پذیر می‌باشد قرار ذیل اند:
- استخدام ملی
- استقرار قیم
- توازن بخشیدن بیلانس تادیات
- اهداف اقتصادی یا ماهیت سیاست اقتصادی ملی مرتبط بوده که نظر به شرایط ملی و بین‌المللی اجتماعی اقتصادی و سیر تاریخی اقتصاد ملی در هر مملکت، در هر ساحه و در هر رشته با انواع مختلف انواع اقتصادی بر خورد می‌نمائیم بطور مثال: در یک اقتصاد موضوع استخدام به منظور رفع بیکاری و در جای دیگر موضوع صنعتی ساختن و در موقع دیگر انکشاف از نگاه

بشری است که این آسایش مطابق آزادی‌های اجتماعی یعنی رفاه اجتماعی که عبارت از رعایت آزادی، عدالت و مصونیت است برآورده گردد. بدین ترتیب برآورده ساختن اهداف اقتصادی موضوع عمده و دقیق سیاست اقتصادی را تشکیل می‌دهد. در سیاست اقتصادی از یک طرف اهداف، معین و منسجم شده و از طرف دیگر رابطه ذات‌البینی اهداف مد نظر گرفته شده تا بالاخره رفاه اجتماعی و اقتصادی تأمین شود. بناً طوریکه قبلاً تذکار به عمل آمد وظیفه عمده سیاست اقتصادی در انسجام رابطه و موثریت اهداف تبارز مینماید و برای توحید موضوع اهداف متنوع در سیاست اقتصادی از سیستم اهداف صحبت به عمل می‌آید که این اهداف به اهداف بعید و اهداف نزدیک از هم تفکیک می‌گردد. اهداف بعید و یا اهداف ساختمانی عبارت از اهدافی اند که در آینده بعید بدست می‌آید و عموماً شامل اهدافی اند که به تغییر ساختمان اقتصادی تاثیر مستقیم دارد. اهداف نزدیک عموماً عبارت از اهدافی اقتصادی اند که از یک طرف برای تأمین رفاه اقتصادی از طریق دیگر برای تأمین رفاه اجتماعی مورد تطبیق قرار می‌گیرد که به این ترتیب اهداف اقتصادی کانتراکتوری یا رونق اقتصادی اهداف نزدیک و اهداف ساختمانی که در زمان طویل بالای

رشد اقتصادی

فرایند افزایش قابلیت اقتصاد برای تولید کالاها و خدمات است. رشد اقتصادی میتواند به وسیله افزایش نیروی کار، زمین، سرمایه و فنآوری ایجاد شود و توسط تغییرات تولید ملی واقعی اندازه گیری میشود. رشد اقتصادی در مفهوم کلی خود عبارت از نسبت افزایش مداوم تولید خالص سالانه ملی به قیمت های ثابت که معمولاً از طریق استفاده بیشتر از عوامل تولید به فرض آنکه شرایط تکنیکی در اقتصاد ثابت باشد، انجام میگردد.

Bank

Da Afghanistan Bank
Central Bank of Afghanistan

Forty six Issue Fourth year

یکی از علل فرسایش پول افغانی

www.centralbank.gov.af

April 2011